

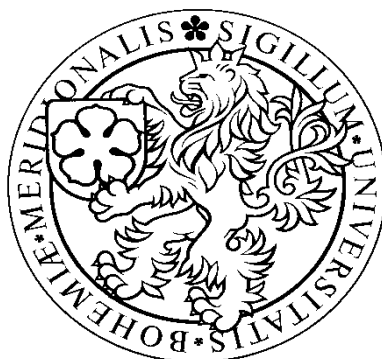
JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA

Katedra ekonomiky

Studijní program: N6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Území Jihočeského kraje z hlediska existence rizik
vyvolávajících vznik pojistných událostí**

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Jiří Pešek

Autor:

Bc. Klára Berková

2008

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Klára BERKOVÁ**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**

Název tématu: **Území Jihočeského kraje z hlediska existence rizik
vyvolávajících vznik pojistných událostí**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Analyzovat vybrané území z hlediska existence potenciálních rizik ohrožujících životy a majetek a majících dopad na ekonomické činnosti obyvatelstva.

Osnova:

1. Vysvětlení pojmu riziko v pojišťovnictví.
2. Rozbor vybrané lokality z hledisek: výskyt zdrojů rizika, výskyt předmětů ohrožovaných nahodilým nebezpečím, pravděpodobnost vzniku rizika.
3. Opatření vedoucí k minimalizaci ztrát.
4. Možnosti pojištění při eliminaci škod.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: 55 - 60 stran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

Ducháčková, E.: Principy pojištění a pojišťovnictví. Praha, Vysoká škola ekonomická 2002.

Smejkal, V., Rais, K.: Řízení rizik. Praha, Grada Publishing 2003.

Daňhel, J.: Kapitoly z pojistné teorie. Praha, Vysoká škola ekonomická 2002.

Cipra, T.: Pojistná matematika: teorie a praxe. Praha, Ekopress 1999.

Vedoucí diplomové práce:

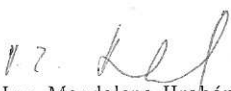
Ing. Jiří Pešek
Katedra ekonomiky

Datum zadání diplomové práce:

10. ledna 2007

Termín odevzdání diplomové práce:

15. dubna 2008

17.
prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.

děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
L.S. (1)
Studentská 13
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Ivana Faltová Leitmanová, CSc.

vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 22. ledna 2008

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Území jihočeského kraje z hlediska existence rizik vyvolávající vznik pojistných událostí“ vypracovala samostatně na základě vlastních zjištění a materiálů, které uvádím v seznamu literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové, a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných ekonomickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne 25. dubna 2008

.....

Bc. Klára Berková

Poděkování:

Velmi děkuji vedoucímu diplomové práce Ing. Jiřímu Peškovi za odborné rady a za trpělivost, se kterou mě vedl při psaní této diplomové práce.

SUMMARY

The subject of this Diploma Thesis is called „The territory of south Bohemia Region from the point of the risk occurrence of insurance events.” The purpose of this work is to analyze this territory from the point of the incidence of life-threatening and property-threatening incidents. The theoretical part contains all individually described kinds of insurance that eliminate the incurred losses. The practical part is reserved for specified and acknowledged risk of South Bohemia Region. Then possible arrangements are proposed leading to minimalizing of losses that may incur as a result of these risks. The practical part is closed by comparison of elected insurance products of four insurance companies. It concerns following sorts of insurance: insurance contents, insurance of buildings, insurance against damage in common civilian life, insurance against loss and damage resulting from the possession of buildings, the motor third party liability insurance and accident insurance. Every insurance company has its own general insurance conditions for its insurance products. In this part the differences in insurance conditions among the insurance companies are described. In conclusion the evaluation of gained results is presented.

Key words: risk, insurance, insurance events, damage, losses, life insurance, non-life insurance.

OBSAH

1. ÚVOD.....	3
2. LITERÁRNÍ PŘEHLED	4
2.1 Riziko.....	4
2.1.1 Realizace rizika	6
2.1.2 Druhy rizik	7
2.2 Pojištění	8
2.3 Životní pojištění.....	10
2.3.1 Členění životního pojištění	11
2.3.1.1 Pojištění pro případ smrti	11
2.3.1.2 Pojištění pro případ dožití.....	11
2.3.1.3 Smíšené životní pojištění	12
2.4 Neživotní pojištění.....	13
2.4.1 Pojištění majetku obyvatelstva.....	13
2.4.1.1 Pojištění domácností.....	14
2.4.1.2 Pojištění budov	14
2.4.1.3 Havarijní pojištění	15
2.4.2 Pojištění podnikatelských a průmyslových rizik.....	16
2.4.2.1 Živelní pojištění	16
2.4.2.2 Strojní pojištění.....	17
2.4.2.3 Pojištění montážních rizik	17
2.4.2.4 Pojištění stavebních rizik	17
2.4.2.5 Pojištění pro případ přerušení provozu	17
2.4.2.6 Pojištění úvěru	18
2.4.2.7 Pojištění proti odcizení	18
2.4.2.8 Pojištění dopravní	19
2.4.3 Pojištění zemědělských rizik.....	19
2.4.3.1 Pojištění plodin	19
2.4.3.2 Pojištění hospodářských zvířat	20
2.4.3.3 Pojištění lesů	20
2.4.4 Pojištění odpovědnosti za škodu	20
2.4.4.1 Smluvní pojištění odpovědnosti.....	21
2.4.4.1.1 Pojištění odpovědnosti za škody občana v běžném životě	21
2.4.4.1.2 Speciální pojištění odpovědnosti za škody občana.....	21

2.4.4.1.3	Pojištění odpovědnosti za škody podnikatele	22
2.4.4.2	Povinné smluvní pojištění.....	22
2.4.4.3	Zákonné pojištění odpovědnosti	22
2.4.4.3.1	Zákonné pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla.....	23
2.4.4.3.2	Zákonné pojištění organizace za škodu při pracovním úrazu a nemoci z povolání... 24	
2.4.5	Úrazové pojištění	25
2.4.5.1	Plnění za smrt úrazem.....	25
2.4.5.2	Plnění za trvalé následky úrazu	25
2.4.5.3	Plnění za dobu nezbytného léčení.....	26
3.	METODIKA.....	27
4.	ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA JIHOČESKÉHO KRAJE.....	28
5.	RIZIKA JIHOČESKÉHO KRAJE.....	32
5.1	Povětrnostní vlivy	33
5.1.1	Minimalizace škod.....	36
5.2	Vodstvo	37
5.2.1	Povodeň 2002	38
5.2.2	Minimalizace povodňových škod	41
5.3	Doprava.....	43
5.3.1	Nehodovost v Jihočeském kraji	43
5.3.2	Minimalizace dopravních nehod.....	46
5.4	Kriminalita	47
5.4.1	Minimalizace škod způsobených trestnou činností.....	50
5.5	Jaderná elektrárna Temelín	51
5.5.1	Z historie elektrárny.....	52
5.5.2	Bezpečnost atomové elektrárny	53
6.	POROVNÁNÍ POJIŠTĚNÍ	55
6.1	Pojištění budov, domácností, odpovědností.....	55
6.2	Povinné ručení a havarijní pojištění	58
6.3	Shrnutí porovnání.....	60
7.	ZÁVĚR.....	61
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ.....	64
	INTERNETOVÉ ODKAZY	64
	SEZNAM PŘÍLOH.....	65

1. ÚVOD

V životě člověka neustále dochází k různým nečekaným událostem, které přinášejí pozitivní, ale také negativní dopady, na které se tato diplomová práce zaměřuje. Předmětem práce je analýza území Jihočeského kraje z hlediska existence rizik vyvolávajících vznik pojistných událostí.

První část diplomové práce je zaměřena na teorii, kde je vymezen pojem riziko v pojišťovnictví a jaké druhy rizik se vyskytují. Na riziko navazuje pojištění, které eliminuje negativní důsledky nahodilostí. V členění pojištění jsou podrobně rozebrány jednotlivé druhy pojištění, na co se daná pojištění vztahují a jaká rizika kryjí.

V metodické části jsou stručně nastíněny postupy zpracování analytické části. Po krátké charakteristice Jihočeského kraje následuje jeho analýza, která se zaměřuje na výskyt zdrojů rizika a předmětů ohrožovaných nahodilým nebezpečím. Za tato nebezpečí jsou v diplomové práci zvoleny lesy, které jsou neustále vystaveny nepříznivým povětrnostním podmínkám, v důsledku kterých dochází k pádům stromů i jiných předmětů a vznikají tak velké majetkové škody a jsou ohroženy životy obyvatelstva. Dalším rizikem je vodstvo, které v případě velkých dešťů zvyšuje nebezpečí povodní a záplav. Dále je zde řešena kriminalita a dopravní nehody, které jsou způsobené nedokonalostí samotné lidské společnosti. V neposlední řadě je v práci zmíněna jaderná elektrárna Temelín, která je i přes všechna možná bezpečnostní opatření vnímaná jako velké nebezpečí.

Po vymezení rizik Jihočeského kraje a návrzích možných opatření, která vedou k minimalizaci ztrát, následuje porovnání pojistných produktů čtyř pojišťovacích společností. Byly vybrány tyto pojišťovny: Česká pojišťovna a.s., Kooperativa a.s., Allianz a.s., Generali a.s.. Bylo porovnáno pojištění majetku včetně pojištění z držby majetku. Jako druhý produkt porovnání bylo zvoleno pojištění vozidel jak povinné tak i havarijní.

V závěru diplomové práce jsou stručně shrnuty a vyčísleny napáchané škody vybraných rizik.

2. LITERÁRNÍ PŘEHLED

Lidská společnost je ovlivňována působením nahodilých sil, nepředvídaných událostí. Nahodilé síly mohou mít z hlediska lidské společnosti kladné výsledky, ale také negativní důsledky. Tyto okolnosti vyplývají z přírodních jevů (například choroby, působení živelních sil) i ze samotné lidské společnosti, tedy z jejích nedokonalostí (například havárie, krádeže, úrazy).

S rozvojem lidské společnosti dochází k ekonomickým, technickým a sociálním přeměnám, které znamenají na jedné straně zvyšování životní úrovně a na druhé straně ale také větší nebezpečí. Proto je nutné neustále předvídat a eliminovat možná nebezpečí a jejich negativní důsledky.

V průběhu vývoje se prosazují dvě protikladné tendence. Na jedné straně dochází k rozvoji poznání, čímž se jednotlivé nejisté jevy a procesy poznávají, na druhé straně vznikají nové jevy a procesy, které opět mohou znamenat vznik dalších možných nebezpečí.¹

2.1 RIZIKO

Každý ekonomický subjekt je stále vystaven nebezpečí nastání nějaké škody. Toto nebezpečí ohrožuje jistotu tohoto subjektu. Mluví se o nejistotě. Nebezpečí ohrožuje osoby (v důsledku nemoci, úrazu, pracovní neschopnosti, smrti), věci (poškození, zničení nebo ztráta v důsledku živelní události, zásahu jiné osoby) a majetek (neočekávané finanční výdaje v důsledku nutnosti náhrady škody jiným osobám, úhrada jiných neočekávaných výdajů).

V souvislosti s těmito nejistými jevy a procesy se v ekonomii a v dalších vědách užívá pojem riziko, který je spojen s nejednoznačností výsledků ekonomických jevů a procesů.

Pojem riziko je chápán jako možnost vzniku události s výsledkem odchylným od cíle s určitou objektivní pravděpodobností (statistickou či matematickou).

¹ Ducháčková, E.: Pojišťovnictví a pojištění. VŠE, Praha 2000, str. 5

Riziko je nejistota, která se dá měřit (počtem pravděpodobnosti), na rozdíl od tzv. pravé nejistoty, která není měřitelná.²

Riziko lze měřit pomocí určité hodnoty pravděpodobnosti. Hodnota pravděpodobnosti vyjímá nejistotu z rámce neurčenosti. V případě rizika jde o stav, kdy budoucí situace je předem pravděpodobnostně charakterizována, je známo objektivní rozdělení pravděpodobnosti.

Pravá nejistota představuje stav, kdy je objektivní rozdělení pravděpodobnosti nespécifikovatelné. Můžeme rozlišit pravou nejistotu částečnou, kdy nejsou známy úplné informace, jen některé parametry, a úplnou, kdy zcela nelze odhadnout pravděpodobnost výskytu, neboť informace nejsou známy.

Pojem riziko je úzce spojen s pojištěním a opačně. Pojištění je spjato s přesunem rizika na pojistitele. Jestliže pojistitel přebírá rizika, musí také zkoumat jejich povahu, zákonitosti, kterým rizika podléhají.

Pojištění se zabývá pouze riziky čistými, jejichž realizací vznikají náhodné potřeby. U čistého rizika lze sledovat objektivní stránku a subjektivní stránku. Objektivní riziko je dáno objektivně nezávisle na lidech. Subjektivní riziko existuje v závislosti na činnosti lidí, bez ohledu na to, zda na vědomé či nevědomé, rizikové momenty závisí na duševních a charakterových vlastnostech lidí.

Mezi objektivním a subjektivním rizikem je často složité najít přesnou hranici. U rizik ohrožujících majetek je určení objektivního rizika snazší než u rizik ohrožujících osoby. Zde se pod objektivním rizikem rozumí souhrn rizikových momentů u osob s průměrnými duševními a charakterovými vlastnostmi. Subjektivní riziko představují potom odchylky od tohoto průměru.

Součástí subjektivního rizika je i tzv. morální riziko, které se vztahuje na změnu v pravděpodobnosti realizace rizika po sjednání pojištění (pojistné smlouvy). Pojem morální riziko je spojen dále s tzv., pojišťovacími podvody. S pojmem morální riziko je dále spojen pojem antiselekce rizik, kdy jsou pojišťována rizika, u nichž se předpokládá individuální přínos z pojištění v důsledku podstatně větší pravděpodobnosti realizace rizika.³

² Ducháčková, E.: Pojišťovnictví a pojištění. VŠE, Praha 2000, str. 5

³ tamtéž, str. 6 - 7

2.1.1 REALIZACE RIZIKA

Z hlediska realizace rizika, resp. z hlediska vzniku náhodných potřeb rozlišujeme rozměry rizika na okamžik, výskyt a rozsah realizace rizika.

Okamžik realizace rizika je rozměr, který má každé riziko. Kdyby bylo známo, kdy se události uskuteční, nešlo by o riziko, ale o jistotu. Vznik náhodné události je spojen s určitým časovým okamžikem (např. požár, smrt) nebo trvá určité období (nemoc).

Výskyt realizace rizika je rozměr, který lze sledovat pouze u rizik s absolutní nahodilostí. Pro některá rizika je typické, že se musí uskutečnit a nejisté je pouze to, kdy – např. smrt člověka, jedná se o rizika s relativní nahodilostí. Pro rizika s absolutní nahodilostí je naopak typické, že se realizovat nemusí – např. požár).

Rozsah realizace rizika je rozměr, který mají pouze ta rizika, která se mohou realizovat nejen plně, ale i částečně (na druhé straně jsou rizika, která se realizují pouze plně – celkově).

Realizace rizika, tedy nastání události, která ohrožuje daný ekonomický subjekt, vede ke vzniku škody. Tato škoda tedy znamená konkretizaci nebo realizaci rizika, kterým je daný subjekt ohrožován. Tyto škody vznikající v důsledku realizace rizika mohou mít různou povahu. Materiální škody jsou bezprostředně hospodářské ztráty pro poškozené v důsledku ztráty majetkové hodnoty, vzniku neplánovaných výdajů a snížení nebo ztráty příjmů, nemateriální škody působí nepřímo na majetek - bolest po úrazu, ztráta blízkého příbuzného, škody na osobách (zranění, nemoc nebo úmrtí osoby), věcné škody (ztráta, poškození nebo zničení věcí) a majetkové škody (ztráty na majetku, zásah do majetku jako takového)

Rovněž následky škod mohou mít různý charakter. V důsledku vzniklých škod může dojít jednak k neplánovaným výdajům nebo ke ztrátě příjmů.

Velikost rizika ovlivňují dvě charakteristiky: četnost (= častost výskytu) a závažnost (= velikost škody spojená s realizací rizika). Přitom existuje několik možností vzájemných vztahů těchto dvou charakteristik. Nízká četnost a nízká závažnost rizika, kdy se riziko realizuje zřídka, a při realizaci vznikají malé škody. Vysoká četnost a nízká závažnost rizika, kdy u daného rizika dochází k časté realizaci, ale s malými důsledky, škodami v důsledku realizace rizika. Nízká četnost a vysoká závažnost rizika, riziko se realizuje

málo často, ale realizace znamená vysokou škodu. Vysoká četnost a vysoká závažnost rizika, riziko se realizuje často a navíc jeho realizace je spojena s velkými škodami.⁴

2.1.2 DRUHY RIZIK

Živelní rizika, která jsou v určité podobě zahrnuta ve většině druhů pojištění majetku. Představují poměrně širokou skupinu rizik, jde o rizika přímých škod na majetku způsobených živelní událostí, jako například požár, výbuch, blesk, vichřice, povodeň, krupobití, zemětřesení apod.

Vodovodní rizika mají podobný charakter jako živelní rizika, jde o riziko škod způsobených vodou vytékající z vodovodních zařízení, kanalizace nebo topení.

Rizika havarijní, kdy jde o rizika vzniku škod jednak na dopravních prostředcích a jednak na dopravními prostředky přepravovaném zboží v souvislosti s nárazem nebo střetem příslušného dopravního prostředku.

Rizika odcizení a vandalství jsou rizika škod na majetku v souvislosti se zásahem třetí osoby. Bývají v rámci jednotlivých druhů pojištění majetku v různé šíři kryta, například jako podmínka pojistného plnění se často klade překonání určitého zabezpečení majetku při krádeži nebo zjištění pachatele při vandalství.

Rizika přerušení provozu jsou rizika škod v důsledku přerušení provozu nebo výroby v důsledku živelní události, havárie, výpadku dodávky energie.

Strojní rizika jsou rizika škod v souvislosti s havárií či poruchou strojního zařízení v důsledku chybné technologie, neodborného zacházení, předčasného opotřebení, vadného materiálu.

Rizika úvěrová jsou rizika škod v souvislosti s nesplacením úvěru, a to v důsledku nesolventnosti dlužníka, v důsledku platební nevěle (dlužník může zaplatit, ale nechce) a v důsledku vnějších podmínek není možné zaplatit (například embargo).⁵

Zemědělské riziko je riziko ztráty v rostlinné a živočišné výrobě (např. v důsledku živelních událostí, jarních mrazů, nemoci či úrazu zvířat apod.).

⁴ Ducháčková, E.: Pojišťovnictví a pojištění. VŠE, Praha 2000, str. 7 - 8

⁵ tamtéž, str. 79 – 80

Odpovědnostní riziko je riziko škod způsobených v důsledku jednání pojištěného na zdraví a životě jiné osoby nebo na cizím majetku (např. v pojištění odpovědnosti za škody způsobené provozem motorového vozidla, výkonem povolání daňového poradce, havárií v domácnosti, prodejem léčebného přípravku apod.).

Osobní riziko zahrnuje např. riziko předčasné smrti, tělesného poškození, sociální nedostatečnosti při dožití určitého věku apod.).

Obchodně-finanční riziko vyplývá ze změn ekonomických podmínek a dodavatelsko-odběratelských vztahů na domácím a zahraničním trhu (např. změny cenových relací a kurzů, platební neschopnost či neserióznost obchodního partnera), speciálně sem spadá úvěrové riziko spočívající v nebezpečí nesplacení dluhů a devizové riziko s devizovým dopadem.

Moderní rizika jsou např. atomové riziko, ekologické riziko, riziko spojené s provozem kosmických těles, riziko AIDS aj.

Sociálně-politické riziko zahrnuje válečné operace, etnické konflikty, embarga, stávky apod.⁶

2.2 POJIŠTĚNÍ

Ekonomický subjekt má dvě možnosti, jak se finančně vyrovnat s nahodilými událostmi, může je krýt z vlastních zdrojů (samofinancováním) nebo může využít pojištění (přesun rizika na instituci provozující pojištění). Z tohoto hlediska je pojištění nástroj finanční eliminace negativních důsledků nahodilosti. Pojištění nemůže ovlivňovat výskyt náhodných událostí, vznik škod. Pojištění ale finančně eliminuje dopad nahodilých událostí.

Pojištění patří mezi finanční služby. Jako součást infrastruktury ekonomiky působí pojištění na průběh procesu reprodukce tím, že přesouvá část finančních prostředků tam, kde jsou v daném okamžiku třeba (z hlediska výskytu nahodilých potřeb).

Pojištění je také důchodovou kategorií, protože prostřednictvím pojištění dochází k důchodové stabilizaci ekonomických subjektů.

⁶ Cipra, T.: Pojistná matematika: teorie a praxe. Ekopress, Praha 1999, str. 16 – 17

Z právního pohledu představuje pojištění právní vztah, při kterém pojistitel na sebe přebírá závazek, že pojištěnému poskytne pojistné plnění, nastane-li nahodilá, v pojistných podmínkách blíže označená, událost.

Pojištění se chápe jako finanční kategorie. Pojištění znamená tvorbu, rozdělování a užití pojistného fondu k úhradě peněžních potřeb ekonomických subjektů, které jsou v jednotlivých případech výskytu náhodné vcelku odhadnutelné.

Pojem potřeby v jednotlivých případech výskytu náhodné vcelku odhadnutelné znamená, že jde o potřeby, které jsou peněžně ocenitelné (jak potřeby konkrétní, tak abstraktní), a u kterých platí, že jednotlivý subjekt nemůže odhadnout, zda dojde k nahodilé události (zda bude vystaven realizaci příslušného rizika) a jak velké příslušné potřeby vzniknou (jak velká škoda bude nahodilou událostí způsobena), ale vcelku (pro větší počet účastníků) lze odhadnout výskyt a rozsah nahodilých událostí pomocí statistických propočtů (počtu pravděpodobnosti).⁷

Z hlediska způsobu financování se pojištění člení na pojištění sociální a pojištění komerční. Pojištění sociální zahrnuje úhradu tzv. sociálních rizik v rozsahu daném rozhodnutím státu, zabezpečuje úhradu dávek pro případ pracovní neschopnosti, která může být dočasná (pak se jedná o nemocenské pojištění) nebo trvalá v důsledku věku či invalidity (pak se jedná o důchodové či penzijní pojištění garantované státem či prostřednictvím penzijních fondů).

Pojištění komerční (soukromé) zahrnuje pojištění majetku ekonomických subjektů (fyzických i právnických osob), pojištění odpovědnosti a pojištění osob.

Z právního hlediska se pojištění člení na pojištění dobrovolné, kdy se sjednává pojistná smlouva mezi pojistníkem a pojistitelem a to v závislosti na rozhodnutí pojistníka a pojištění povinné, které se člení na smluvní a zákonné. U povinného smluvního pojištění je v právním předpise určena povinnost sjednání pojistné smlouvy pro dané subjekty a u zákonného pojištění vyplývá povinnost pojištění ze zákona a pojistná smlouva se nesjednává.⁸

⁷ Ducháčková, E.: Pojišťovnictví a pojištění. VŠE, Praha 2000, str. 12

⁸ tamtéž, str. 16

2.3 ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ

Nepředvídatelnost a nejistota spojená s individuální délkou života a újmami na zdraví každého jednotlivce a s tím spojené ekonomické dopady na rodinu a nejbližší osoby byly a stále jsou i v dnešním světě závažným objektivním důvodem pro hledání způsobů, jak tato životní rizika zejména v ekonomickém smyslu řešit. Teoreticky a i prakticky ověřeným nejvhodnějším způsobem řešení finanční eliminace negativních důsledků nahodilosti na člověka je i v těchto případech kategorie pojištění. S ohledem na ekonomickou váhu životních rizik došlo k uplatnění varianty jejich řešení prostřednictvím životního pojištění, a to prakticky současně se zrodem pojištění vůbec, původně vzniklého jako atribut lidské solidarity a později se stále více prosazujícího jako komerční kategorie.⁹

Životní pojištění zahrnuje krytí rizik ohrožujících životy lidí. V rámci těchto pojištění se uplatňují výplaty pojistných plnění v případě pojistných událostí, které se dotýkají života pojištěných osob nebo jiných osob.

Výše pojistných plnění není dána v případě životních pojištění velikostí škody, neboť škodu lze v těchto pojištěních jen velice obtížně ohodnotit. Výše pojistných plnění je dána velikostí pojistné částky, kterou pojistník sjednal, a tato výše pojistné částky má podle jeho představ a možností příslušné riziko pokrýt.

V životním pojištění jsou kryta dvě základní rizika, a to riziko smrti a riziko dožití. V současné době životní pojištění různými způsoby kombinuje tato dvě rizika, přičemž bývají do krytí v rámci některých produktů zahrnuta ještě další rizika neživotního charakteru (invalidita, úraz, vážné nemoci apod.). Životní pojištění tím, že zahrnuje krytí rizika úmrtí a dožití prostřednictvím sjednání určité velikosti pojistné částky zvolené pojistníkem vlastně plní vedle vlastního krytí rizik úspornou funkci. Životní pojištění tedy může být chápáno jako spořicí a investiční instrument, neboť v rámci životního pojištění jsou vytvářeny specifickým způsobem úspory. Toto může být podtrženo uplatňováním daňových zvýhodnění pro pojistníka v případě sjednání životního pojištění.¹⁰

⁹ Daňhel, J.: Kapitoly z pojistné teorie. VŠE, Praha 2002, str. 105

¹⁰ Ducháčková, E.: Pojišťovnictví a pojištění. VŠE, Praha 2000, str. 66

2.3.1 ČLENĚNÍ ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ

Životní pojištění zahrnuje sice krytí pouze dvou rizik, ale v rámci životního pojištění je krytí těchto rizik kombinováno v různých podobách, pro existuje celá řada druhů a podob životního pojištění.

Základní rozdělení životního pojištění je pojištění pro případ úmrtí (kdy je pojistnou událostí smrt pojištěného), pojištění pro případ dožití (kdy pojistnou událostí je dožití se sjednaného věku pojištěným) a smíšené pojištění pro případ smrti nebo dožití.¹¹

2.3.1.1 POJIŠTĚNÍ PRO PŘÍPAD ÚMRTÍ

Pojištění pro případ úmrtí kryje pouze riziko úmrtí, tedy sjednaná pojistná částka v případě realizace rizika je vyplacena osobě určené pojistníkem (uvedené v pojistné smlouvě). Účelem výplaty pojistného plnění v rámci pojištění pro případ úmrtí je zabezpečení pozůstalých pojistníka, může být dále úhrada závazků pojistníka, úhrada nákladů v souvislosti s úmrtím a pohřbem apod. Pojištění pro případ úmrtí bývá také označováno termínem rizikové životní pojištění.¹²

2.3.1.2 POJIŠTĚNÍ PRO PŘÍPAD DOŽITÍ

Ve své základní a nejjednodušší podobě (kdy pojistník platí jednorázově nebo běžně pojistné a při dosažení sjednaného dne v pojistné smlouvě obdrží pojistné plnění ve výši sjednané pojistné částky) je obdobou spoření, jde vlastně pouze o tvorbu úspor. Typické je využití odvozených druhů pojištění pro případ dožití, a to důchodového pojištění a tzv. termínové pojištění.

Důchodové pojištění je vlastně pojištění na dožití se sjednaného věku s postupnou výplatou pojistné částky, tedy od sjednaného okamžiku je pojistníkovi vyplácena sjednaná velikost důchodu. Doba výplaty důchodu může být ohraničena sjednanou dobou nebo

¹¹ Ducháčková, E.: Pojišťovnictví a pojištění. VŠE, Praha 2000, str. 67

¹² tamtéž, str. 67

může být sjednána neohraničená doba výplaty důchodu (tedy až do doby úmrtí pojištěného).

Termínové pojištění je pojištění na dožití, které se sjednává na dožití finančně závislé osoby (dítěte). Pojistné plnění se vyplácí při dožití pojištěné osoby (závislé osoby, dítěte) sjednaného věku (plnoletosti, ukončení školních studií, začátek studia, sňatek apod.). Výplata pojistného plnění může být sjednána jako jednorázová výplata pojistného plnění nebo jako postupná výplata vlastně důchodu. Protože termínové pojištění je určeno na zabezpečení dětí, obvykle nemá pouze čistě podobu pojištění na dožití, ale bývá doplňováno o krytí dalších rizik. Zejména riziko úmrtí rodiče nebo rodičů, riziko invalidity rodiče, riziko smrti pojištěného dítěte.¹³

2.3.1.3 SMÍŠENÉ ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ

Smíšené životní pojištění je kombinací pojištění pro případ smrti a pojištění pro případ dožití. Při uplatnění klasického smíšeného životního pojištění se pojišťovna zavazuje vyplatit sjednanou pojistnou částku ve sjednaný den v případě, že se pojistník tohoto dne dožije, a v případě, že se pojistník tohoto dne nedožije, pak jde pojistné plnění ve stejné výši před koncem sjednané pojistné doby ve prospěch osoby, kterou pojistník sám určí. Smíšené životní pojištění dnes bývá rozšiřováno o krytí dalších rizik, tzn. v rámci smíšeného životního pojištění lze obvykle připojistit úrazové pojištění a invalidní připojištění. Smíšené životní pojištění bývá také označováno jako kapitálové životní pojištění.

Někdy se smíšené životní pojištění uplatňuje v podobě tzv. kolektivního životního pojištění, které kombinuje pojištění pro případ smrti, pojištění pro případ dožití a pojištění úrazu při pracovní činnosti. Toto pojištění může sjednat pro své zaměstnance zaměstnavatel.¹⁴

¹³ Ducháčková, E.: Pojišťovnictví a pojištění. VŠE, Praha 2000, str. 68

¹⁴ tamtéž, str. 69

2.4 NEŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ

Neživotní pojištění bývá v angličtině označováno také jako všeobecné pojištění (general insurance). Jestliže pro životní pojištění jsou typické dlouhodobější pojistné smlouvy, uzavírají se smlouvy neživotního pojištění na kratší pojistné doby (velmi často na jeden rok) s případným (automatickým) prodlužováním. Navíc se jedná většinou o škodová pojištění s pojistným plněním omezeným rozsahem pojistného zájmu, tj. konkrétně skutečným rozsahem škody (např. v požárním pojištění) nebo dobou trvání následků škody (např. v pojištění pro případ přerušování provozu nebo v pojištění denní dávky při pracovní neschopnosti).

Pod neživotním pojištěním se obvykle rozumí pojištění majetku, pojištění odpovědnosti a obvykle i úrazové pojištění a soukromé zdravotní pojištění.¹⁵

2.4.1 POJIŠTĚNÍ MAJETKU OBYVATELSTVA

Pojištění majetku zahrnuje krytí rizik, jejichž realizací dochází ke škodám na majetku. Jde o pojištění, kdy pojišťovna poskytuje pojistné plnění při události, která na základě sjednaných pojistných podmínek postihla majetek. Pojištění majetku zahrnuje krytí celé řady rizik.¹⁶

K nejvýznamnějším produktům pojištění majetku obyvatelstva patří pojištění domácností, pojištění budov, havarijní pojištění. Vedle těchto základních produktů pojištění majetku obyvatelstva se můžeme setkat s dalšími produkty jako například pojištění rekreačních budov a domácností, pojištění elektromotorů, pojištění sbírek a klenotů, pojištění skel, dopravní pojištění, cestovní pojištění.¹⁷

¹⁵ Cipra, T.: Pojistná matematika: teorie a praxe. Ekopress, Praha 1999, str. 31

¹⁶ Ducháčková, E.: Pojišťovnictví a pojištění. VŠE, Praha 2000, str. 79

¹⁷ tamtéž, str. 80

2.4.1.1 POJIŠTĚNÍ DOMÁCNOSTÍ

Významnost pojištění domácnosti je dána skutečností, že prakticky každý jednotlivec je spojen s existencí nějaké domácnosti, která tvoří soubor předmětů sloužících k potřebě a spotřebě jejích členů.¹⁸

Do pojištění domácnosti, která má podobu sdruženého pojištění domácnosti, je zahrnováno krytí různých rizik podle pojistných podmínek jednotlivých pojistitelů. Obvykle pojištění domácnosti zahrnuje rizika živelní, rizika vodovodní, riziko odcizení.¹⁹

Pojistné plnění v případě peněz v hotovosti, vkladů, cenností, domácích zvířat apod. je do výše horní hranice plnění, zatímco u ostatních předmětů se vyplatí časová cena věci bezprostředně před pojistnou událostí snižena případně o cenu upotřebitelných zbytků, a to do výše pojistné částky. Předměty nadstandardní ceny (starožitnosti, sbírky, elektronika, výpočetní technika, kožichy apod.) jsou obvykle kryty v základním pojištění domácnosti jen do určitých limitů, ale je možné sjednat doplňková pojištění pro nadlimitní hodnoty. Navíc lze sjednat různá připojištění, např. připojištění stavebních součástí (sklep, půda, garáž apod.), majetku sloužícího k drobné výdělečné činnosti, odpovědnosti za škody (např. vytopením sousedů) aj.²⁰

Pojistné bývá stanoveno v závislosti na sjednané pojistné částce a bývá diferencováno v závislosti na umístění domácnosti. Může být konstruováno také na základě naturálních ukazatelů (velikost pojistného se odvíjí například od rozlohy bytu). V konstrukci pojištění domácnosti je typické využití pojištění na novou hodnotu.

2.4.1.2 POJIŠTĚNÍ BUDOV

Objektem pojištění budov je budova. Jde především o pojištění rodinných domů, nájemních obytných domů a příslušenství, dále rozestavěných domů, rekreačních budov, hospodářských budov, drobných staveb (garáže, domácí dílny apod.). Pojištění budov obvykle kryje rizika živelní, vodovodní, náraz dopravních prostředků, riziko odcizení (stavebních součástí), přitom rozsah rizik krytých v rámci pojištění budov v rámci

¹⁸ Cipra, T.: Pojistná matematika: teorie a praxe. Ekopress, Praha 1999, str. 86

¹⁹ Ducháčková, E.: Pojišťovnictví a pojištění. VŠE, Praha 2000, str. 81

²⁰ Cipra, T.: Pojistná matematika: teorie a praxe. Ekopress, Praha 1999, str. 32

konkrétních produktů jednotlivých pojišťoven se značně liší. Někdy je rovněž zahrnována do krytí v rámci pojištění budov zahrnována odpovědnost vyplývající z vlastnictví budovy.

Při sjednání pojistné smlouvy pojištěný obvykle stanoví hodnotu pojišťované budovy a dalšího majetku uvedeného v pojistné smlouvě, na základě čehož je stanovena pojistná částka a pojistné. Pojistné plnění se uskutečňuje do výše tzv. nové hodnoty nebo u budov starších než je stanovený počet let do výše časové hodnoty. Pojišťovny mohou ovšem v konstrukci pojistného v pojištění budov vycházet i z naturálních ukazatelů.²¹

2.4.1.3 HAVARIJNÍ POJIŠTĚNÍ (KASKOPOJIŠTĚNÍ)

Předmětem havarijního pojištění jsou škody na motorových vozidlech. Jedná se o sdružené krytí různých rizik (živelní rizika, riziko havárie střetem, nárazem apod., riziko odcizení s krytím podmíněným instalací zabezpečujících zařízení na vozidle, riziko vandalismu s krytím podmíněným zjištěním pachatele apod.). Pojištění se obvykle nevztahuje na pojistné události vzniklé vlivem provozu (přirozené opotřebení, koroze aj.), nesprávnou obsluhou, údržbou či opravou (přehřátí vozidla, nesprávné uložení nákladu aj.), při řízení vozidla pod vlivem návykových látek a bez oprávnění k řízení vozidla, podvodem vypůjčitele, který nevrátil vypůjčené vozidlo pojištěnému aj. Pojistné plnění je časová cena vozidla snižovaná případně o cenu upotřebitelných zbytků, a to do výše pojistné částky či horní hranice plnění. Lze sjednat různá připojištění, např. připojištění mimořádné výbavy (jinak bývá pojištěna jen základní předepsaná výbava), cestovních zavazadel, osob dopravovaných vozidlem pro případ úrazu aj. Pojistné bývá často diferencováno podle stáří vozidla, obsahu motoru, regionu (velkoměsto, město, venkov apod.), účelu využívání (rekreace, jízda do zaměstnání apod.), výše zvolené spoluúčasti apod. Ve vyspělých zemích patří havarijní pojištění k relativně nejdražším pojištěním (roční pojistné může např. dosahovat 10% ceny nového vozidla) navíc s tím, že některé pojišťovny odmítají pojistit vozidla vyšších cen či vyššího stáří. Pojištění se obvykle nabízí se spoluúčastí (s podílovou spoluúčastí, kdy pojistné plnění se snižuje o pevné procento na vrub pojištěného, s excedentní spoluúčastí, kdy pojistné plnění se snižuje o pevnou částku na vrub pojištěného apod.). Typickým rysem havarijního pojištění jsou také bonusy

²¹ Ducháčková, E.: Pojišťovnictví a pojištění. VŠE, Praha 2000, str. 81

(tj. smluvně zaručené slevy pojistného podle počtu minulých bezškodných let) a malusy (tj. přírážky k pojistnému podle počtu uplatněných pojistných nároků v minulosti).²²

2.4.2 POJIŠTĚNÍ PODNIKATELSKÝCH A PRŮMYSLOVÝCH RIZIK

V rámci této skupiny pojištění majetku je uplatňováno velké množství druhů pojištění. K nejvýznamnějším je možné řadit: živelní pojištění, pojištění technická, pojištění pro případ přerušení provozu, pojištění dopravní, pojištění havarijní, pojištění proti odcizení, pojištění skel, pojištění úvěrové, pojištění specializovaných činností.²³

2.4.2.1 ŽIVELNÍ POJIŠTĚNÍ

Živelní pojištění je základem pojistné ochrany každého podnikatelského subjektu. Kryje rizika požáru, výbuchu, blesku, vichřice, krupobití, povodně, sesuvu lavin, zřícení skal, zemětřesení aj. (i když často se sjednává jednotlivě jen např. pojištění požáru nebo pojištění vodovodních rizik).

Pojistné plnění je většinou na principu nové ceny (s případnými aktualizacemi pojistné částky při obnovování pojištění). Pojistné bývá diferencováno mimo jiné podle uspořádání podniku z hlediska možné škody (použitý stavební materiál, úroveň zábranných opatření), podle výše spoluúčastí apod.

Velmi často zde dochází k dalšímu sdružování rizik jako např. v pojištění FLEXA (fire, lighting, explosion, aircraft) kryjícím riziko požáru, riziko úderu blesku, riziko výbuchu a riziko nárazu nebo pádu letadla, pádu stromů, stožárů a jiných předmětů.²⁴

²² Cipra, T.: Pojistná matematika: teorie a praxe. Ekopress, Praha 1999, str. 33

²³ Ducháčková, E.: Pojišťovnictví a pojištění. VŠE, Praha 2000, str. 83

²⁴ Cipra, T.: Pojistná matematika: teorie a praxe. Ekopress, Praha 1999, str. 33 - 34

2.4.2.2 STROJNÍ POJIŠTĚNÍ

Strojní pojištění určitým způsobem navazuje na pojištění živelní. Kryje rizika havárie strojů nebo celých strojních souborů a zařízení. Pojišťovny obvykle kryjí škody vzniklé: nesprávnou obsluhou, nedbalostí, konstrukční, materiálovou nebo výrobní vadou, selháním měřících, regulačních a zabezpečovacích zařízení, zkratem, pádem nebo vniknutím cizího předmětu, přetlakem páry, plynu nebo kapaliny nebo podtlakem. Základem pro výpočet pojistného je pojistná hodnota udaná pojištěným.²⁵

2.4.2.3 POJIŠTĚNÍ MONTÁŽNÍCH RIZIK

Pojištění montážních rizik kryje všechna rizika spojená s montáží strojů a strojních zařízení.

2.4.2.4 POJIŠTĚNÍ STAVEBNÍCH RIZIK

Pojištění stavebních rizik kryje všechna rizika působící škody na stavebních dílech a materiálu po dobu výstavby. Často bývá kombinováno s montážním pojištěním.²⁶

2.4.2.5 POJIŠTĚNÍ PRO PŘÍPAD PŘERUŠENÍ PROVOZU (ŠOMÁŽNÍ POJIŠTĚNÍ)

Navazuje na živelní a strojní pojištění v tom smyslu, že kryje následné škody jako pojištění ušlého zisku a pojištění nákladů, které musí podnik vynaložit, i když byl provoz přerušen (mzdy pracovníků, nájemné, zajištění náhradního provozu, penále vyžadované odběrateli aj.). Tyto následné škody často výrazně převyšují přímé škody na majetku. Pojistné plnění se obvykle vyplácí po určitou sjednanou dobu, např. ve vyšší sumy fixních nákladů a očekávaného zisku v tomto období.²⁷

²⁵ Ducháčková, E.: Pojišťovnictví a pojištění. VŠE, Praha 2000, str. 83

²⁶ tamtéž, str. 83

²⁷ Cipra, T.: Pojistná matematika: teorie a praxe. Ekopress, Praha 1999, str. 34

2.4.2.6 POJIŠTĚNÍ ÚVĚRU

Pojištění úvěru kryje riziko ztrát v případě nesplacení poskytnutého úvěru. Pro zahraniční pojišťovny provozující toto velmi rizikové pojištění je typické uplatnění značně vysoké spoluúčasti (20 až 50 %), krytí pouze části pohledávky a případně vůbec odmítnutí krytí některé úvěry (např. při nadlimitní výši pojistných závazků nebo při nepříznivých informacích o příslušných informacích o příslušných firmách, což vychází z důkladného finančního underwritingu)

U nás zatím úvěrové pojištění není rozšířeno. Významné je ale na druhé straně pojištění vývozních úvěrů provozované Exportní a garanční pojišťovací společnosti EGAP, které kryje především riziko platební neschopnosti či nevěle zahraničního dovozce českého zboží, ale také politická a teritoriální rizika, jako je např. embargo, válečný či sociální konflikt nebo přírodní katastrofa v zemi odběratele (jedná se zřejmě o významný nástroj na podporu vývozu). Do této kategorie také spadá pojištění investic (např. sdružené pojištění konfiskace – znárodnění – vyvlastnění – deprivace označované anglickou zkratkou C.N.E.D.), pojištění dokumentárního inkasa (náhrada za výlohy, které vzniknou dodavateli, když potencionální kupující odmítne převzít a proplatit dodavatelské dokumenty), pojištění politických rizik spojených s osobami („pojištění únosů“) aj.²⁸

2.4.2.7 POJIŠTĚNÍ PROTI ODCIZENÍ

Předmětem pojištění proti odcizení je majetek podnikatelského subjektu pro případ odcizení, poškození nebo zničení majetku jednáním pachatele, které směřovalo ke krádeži vloupáním nebo loupežným přepadením (k moderním typům patří např. pojištění proti odcizení počítačových čipů, které je pro pojišťovny značně ztrátové). Rozsah pojištění je určen pojistnými podmínkami, přitom nezbytným předpokladem nároku na pojistné plnění je odcizení nebo poškození způsobem, při kterém pachatel musel překonat překážky nebo opatření chránící majetek. Pojistné bývá diferencováno podle úrovně zabezpečujících opatření, kterými je majetek chráněn.²⁹

²⁸ Cipra, T.: Pojistná matematika: teorie a praxe. Ekopress, Praha 1999, str. 35

²⁹ Ducháčková, E.: Pojišťovnictví a pojištění. VŠE, Praha 2000, str. 84

2.4.2.8 POJIŠTĚNÍ DOPRAVNÍ

Dopravní pojištění (pojištění přepravy, kargopojištění) kryje riziko zničení, odcizení nebo ztráty věci ve vnitrostátní přepravě nebo v zahraničním obchodě (zde vzhledem k dlouhým přepravním trasám a rizikovosti při přepravě může cena dopravy převyšovat cenu zboží).

Doprava pojištěné věci obvykle začíná jejím uvedením do pohybu za účelem jejího převzetí dopravcem a končí vydáním příjemci nebo po uplynutí stanovené doby od termínu, kdy měla dorazit.

Toto pojištění obvykle nekryje peníze a cennosti (existuje ale specializované pojištění přepravy peněz a cenností) a poškození v důsledku nedostatečného balení, vnitřní zkázy, tepla, chladu apod., zatímco kryje poškození přepravované věci v důsledku živelní události, havárie apod.³⁰

2.4.3 POJIŠTĚNÍ ZEMĚDĚLSKÝCH RIZIK

Při pojišťování zemědělských podniků se vedle druhů pojištění, které se uplatňují v rámci podnikatelské sféry, jsou využívány specifické druhy pojištění, a to pojištění plodin a pojištění hospodářských zvířat.³¹

2.4.3.1 POJIŠTĚNÍ PLODIN

Pojištění plodin kryje majetkové škody na rostlinné produkci. První podobou pojištění plodin a také nejčastěji používanou je tzv. krupobitní pojištění, které kryje pouze riziko zničení nebo poškození plodin krupobitím (krupobití přitom představuje z celkového objemu rizik ohrožujících rostlinnou produkci přibližně 10 %). Pojišťovny se zaměřují na krytí právě rizika krupobití z důvodu snadné prokazatelnosti a nezaměnitelnosti škod způsobených tímto rizikem s jinými škodami na plodinách.

³⁰ Cipra, T.: Pojistná matematika: teorie a praxe. Ekopress, Praha 1999, str. 34

³¹ tamtéž, str. 36

Dalším druhem pojištění plodin je tzv. pojištění proti vybraným rizikům, které vedle rizika krupobití kryje ještě další rizika jako například povodeň, vichřice, jarní mráz. Tento druh pojištění plodin kryje přibližně 25 % rizik ohrožujících pěstování plodin.

Nejširší podobou krytí rizik spojených s rostlinnou produkcí je tzv. pojištění úrody plodin, které kryje ztráty na produkci rostlinné výroby, které vznikly v důsledku působení celého souboru vlivů (s výjimkou nekvalitní práce). Základem pro posuzování škody je konečný finanční výsledek rostlinné výroby zemědělského podniku. Nezjišťuje se vliv každého jednotlivého činitele na výrobu plodin, ale bere se v úvahu souhrn vzájemně působících vlivů.

2.4.3.2 POJIŠTĚNÍ HOSPODÁŘSKÝCH ZVÍŘAT

Pojištění hospodářských zvířat kryje majetkové škody na živočišné produkci. Vztahuje se především na soubory hospodářských zvířat (např. skot nebo drůbež) a kryje živelní rizika a rizika nemoci (infekční i neinfekční) a úrazu. Vedle pojištění hromadných škod se také sjednává pojištění jednotlivých zvířat, které se chovají ke specifickým účelům (např. pojištění závodních koní, chovu psů apod.).

2.4.3.3 POJIŠTĚNÍ LESŮ

Pojištění lesů kryje živelní rizika (vichřice, námraza), rizika lesních škůdců apod.³²

2.4.4 POJIŠTĚNÍ ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODU

Pojistnou událostí je zde vznik povinnosti pojištěného nahradit škodu (na životě, zdraví, majetku), pokud tato škoda vznikla v souvislosti s činností nebo vztahem pojištěného blíže specifikovanými v pojistné smlouvě. Anglický výraz „third party liability“ pro odpovědnostní pojištění zdůrazňuje skutečnost, že kromě pojistitele a pojištěného figuruje

³² Cipra, T.: Pojistná matematika: teorie a praxe. Ekopress, Praha 1999, str. 36

potenciálně v rámci takového pojištění ještě třetí poškozená strana, která však v okamžiku uzavření pojištění ještě většinou není známa.

Pojištění se obvykle nevztahuje na škodu způsobenou úmyslně, na škodu nad rámec stanovený právními předpisy (např. vyplývající z trestné činnosti pojištěného), na škodu, za kterou pojištěný odpovídá přímým příbuzným nebo osobám žijícím s ním ve společné domácnosti, při nesplnění povinnosti k odvrácení škody apod. U nás je přirozené členit odpovědnostní pojištění podle jeho právní formy.

2.4.4.1 SMLUVNÍ POJIŠTĚNÍ ODPOVĚDNOSTI

Subjekt (občan, podnikatelský subjekt) pojišťuje svou odpovědnost za škodu na základě vlastního dobrovolného uvážení.³³

2.4.4.1.1 POJIŠTĚNÍ ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODY OBČANA V BĚŽNÉM ŽIVOTĚ

Toto pojištění se týká škod způsobených z činnosti občana v běžném životě (s vyloučením činnosti v rámci pracovněprávních vztahů), z provozu domácnosti, manželem (-kou), jednáním nezletilých dětí, nezávodním provozováním sportů (včetně používání jízdních kol), z legálního držení střelných zbraní apod.³⁴

2.4.4.1.2 SPECIÁLNÍ POJIŠTĚNÍ ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODY OBČANA

Sem spadá celá řada pojistných produktů zaměřených na odpovědnost za potenciální škody blíže vymezeného typu např.: pojištění odpovědnosti za škody občana - vlastníka, držitele, nájemce nebo správce nemovitosti, vlastníka budovy ve stavbě nebo demolici, vlastníka nebo opatrovatele psa; pojištění odpovědnosti občana za škody způsobené při výkonu povolání apod.

³³ Cipra, T.: Pojistná matematika: teorie a praxe. Ekopress, Praha 1999, str. 36

³⁴ tamtéž, str. 37

2.4.4.1.3 POJIŠTĚNÍ ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODY PODNIKATELE

Toto pojištění se týká pojištění odpovědnosti podnikatele za škody způsobené při výkonu povolání, podnikáním v zemědělství, za výrobek, pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škody způsobené zaměstnancem (např. řidičem) apod.

2.4.4.2 POVINNÉ SMLUVNÍ POJIŠTĚNÍ

Určité subjekty jsou povinny na základě právních předpisů sjednat příslušnou pojistnou smlouvu jako podmínku určité činnosti. Spadá sem např.: povinné smluvní pojištění odpovědnosti provozovatelů civilních letadel; povinné smluvní pojištění odpovědnosti za škody vzniklé při výkonu práva myslivosti; povinné smluvní pojištění odpovědnosti za škody vzniklé při výkonu povolání (některé naše profesní komory si takové pojištění stanovily jako podmínku vykonávání daného povolání, např. advokáti, notáři, lékaři v nestátních zdravotnických zařízeních, stomatologové, veterinární lékaři, lékárníci, autorizovaní architekti, auditoři, daňoví poradci; to se rovněž týká některých povolání v rámci zemědělství).³⁵

2.4.4.3 ZÁKONNÉ POJIŠTĚNÍ ODPOVĚDNOSTI

Vymezené subjekty mají ze zákona povinnosti platit pojistné, aniž byla sjednána pojistná smlouva. V roce 1998 u nás existovaly pouze dvě formy tohoto pojištění: zákonné pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla, lidově označované jako „povinné ručení“ (s legislativně připravovaným přechodem na povinné smluvní pojištění) a zákonné pojištění organizace za škodu při pracovním úrazu a nemoci z povolání.³⁶

³⁵ Cipra, T.: Pojistná matematika: teorie a praxe. Ekopress, Praha 1999, str. 37

³⁶ tamtéž, str. 37

2.4.4.3.1 ZÁKONNÉ POJIŠTĚNÍ ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODU ZPŮSOBENOU PROVOZEM MOTOROVÉHO VOZIDLA

Ochrana poškozených při dopravních nehodách je považována za společensky závažnou, proto je toto pojištění provozováno jako pojištění povinné. Na základě existence pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla má pojištěný právo, aby za něho pojišťovna uhradila škodu, za kterou pojištěný odpovídá těm, kteří utrpěli škodu v souvislosti s provozem motorového vozidla pojištěného.

Na základě Zákona o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla je vlastník vozidla povinen uzavřít smlouvu o pojištění odpovědnosti, a to u některého z pojistitelů, který obdržel licenci k provozování daného pojištění. Přitom pojištění odpovědnosti se vztahuje na všechny osoby, které odpovídají za škodu způsobenou provozem vozidla uvedeného ve smlouvě.

Pojištěný má na základě tohoto pojištění nárok, aby pojistitel za něho hradil škody vzniklé v souvislosti s provozem vozidla, a to škody na zdraví nebo usmrcením, škody vzniklé poškozením, zničením nebo ztrátou věci, škody mající povahu ušlého zisku, účelně vynaložené náklady spojené s právním zastoupením. Přitom pojistitel nehradí škody, které utrpěl řidič vozidla, majetkové škody, za které pojištěný odpovídá svým příbuzným, škody na vozidle, na které se vztahuje pojištění.

Pro velikost pojistného plnění sjednávaného pojistitelem v pojistné smlouvě jsou v zákoně uvedeny minimální limity, a to pro škodu na zdraví nebo usmrcením 18 mil. Kč na každého zraněného nebo usmrceného, při škodě na majetku 5 mil. Kč bez ohledu na počet poškozených. Převyšuje-li součet nároků více poškozených limit pojistného plnění uvedený v pojistné smlouvě, pojistné plnění se každému z nich snižuje v příslušném poměru. V pojistné smlouvě mohou být limity sjednány na vyšší úrovni než je tato minimální hranice daná zákonem.³⁷

³⁷ Ducháčková, E.: Pojišťovnictví a pojištění. VŠE, Praha 2000, str. 87

2.4.4.3.2 ZÁKONNÉ POJIŠTĚNÍ ORGANIZACE ZA ŠKODU PŘI PRACOVNÍM ÚRAZU A NEMOCI Z POVOLÁNÍ

Riziko pracovního úrazu a nemoci z povolání je velice významné riziko, proto jeho existenci je třeba řešit povinnou podobou pojištění. V našich podmínkách má dnes toto pojištění podobu pojištění zákonného, což znamená, že každá organizace, která zaměstnává alespoň jednoho zaměstnance, je povinna hradit pojistné zákonného pojištění odpovědnosti organizace za škodu při pracovním úrazu a nemoci z povolání.

Pojistné se vypočítává ze základu pro určení výše pojistného na sociální pojištění, sazby jsou diferencované podle vykonávané činnosti organizace a výši pojistného si vypočítává každá organizace sama.

Výplaty z pojištění odpovědnosti za škody při pracovních úrazech a nemocech z povolání jsou představovány náhradami především v případě poškození zdraví zaměstnance pojištěného zaměstnavatele, případně náhradami za věcné škody. V případě poškození zdraví představují tyto náhrady vlastně určitou nadstavbu nad sociálním pojištěním. K těmto náhradám patří: náhrady za ztrátu na výdělkem po dobu pracovní neschopnosti (rozdíl mezi průměrným čistým výdělkem před vznikem škody a nemocenským), náhrada za ztrátu na výdělkem po skončení pracovní neschopnosti (rozdíl mezi průměrným čistým výdělkem před vznikem škody a příjmem dosahovaným po vzniku škody), náhrada za ztrátu na důchodu (rozdíl mezi výší důchodu, kterou by poškozený dosáhl v případě, že ke škodě nedošlo a skutečnou výší důchodu), bolestné (jednorázová dávka za bolest způsobenou poškozením zdraví, léčením, odstraňováním následků poškození zdraví), náhrada za ztížení společenského uplatnění, náhrada za náklady spojené s léčením, náhrada za věcnou škodu, náhrada za přiměřené náklady spojené s pohřbem, jednorázové odškodnění pozůstalých.³⁸

³⁸ Ducháčková, E.: Pojišťovnictví a pojištění. VŠE, Praha 2000, str. 88

2.4.5 ÚRAZOVÉ POJIŠTĚNÍ

V rámci úrazového pojištění se vyplácí sjednané pojistné plnění, jestliže pojištěnému bylo způsobeno tělesné poškození (popř. smrt) neočekávaným a náhlým působením zevních sil nebo vlastní tělesné síly pojištěného. V praxi patří k nejrozšířenějšímu pojištění (sjednává se také velmi často jako připojištění k jinému pojistnému produktu). Důvodem je mimo jiné jeho relativně nízká cena, neboť např. pravděpodobnost úrazu jako důvodu invalidity je ve srovnání s jinými příčinami invalidity nízká (proto se úrazové pojištění nepovažuje za dostatečné pro zabezpečení pro případ invalidity). Pojistné plnění v úrazovém pojištění mívá obvykle tři složky (ty se popř. mohou nabízet jednotlivě nebo v různých kombinacích).

2.4.5.1 PLNĚNÍ ZA SMRT ÚRAZEM (SÚ)

Jestliže nastane smrt následkem úrazu (a to např. nejpozději jeden rok po úrazu), pak se vyplatí (celá) pojistná částka sjednaná pro SÚ.

2.4.5.2 PLNĚNÍ ZA TRVALÉ NÁSLEDKY ÚRAZU (TNÚ)

Jestliže úraz má trvalé následky, pak se obvykle vyplatí tolik procent z pojistné částky sjednané pro TNÚ, kolik odpovídá těmto TNÚ podle oceňovací tabulky používané pojišťovnou (často se také mluví o úrazovém invalidním pojištění nebo o pojištění pouřazové invalidity, přičemž zvláště u starších lidí existuje často opce převedení jednorázového plnění na doživotní důchod). Tak např. podle určitých oceňovacích tabulek mohou být příslušná procenta z pojistné částky sjednané pro TNÚ v případě ztráty jednoho oka 35 %, v případě ztráty obou očí 100 %, v případě ztráty pravé (resp. levé) horní končetiny v ramenním kloubu nebo mezi loktem a ramenním kloubem u praváka 60 % (resp. 50 %) a naopak u leváka apod.

2.4.5.3 PLNĚNÍ ZA DOBU NEZBYTNÉHO LÉČENÍ (DNL)

Jestliže následky úrazu vyžadují léčení, pak se obvykle vyplatí tolik procent z pojistné částky sjednané pro DNL, kolik odpovídá průměrné době nezbytného léčení těchto následků úrazu podle oceňovací tabulky používané pojišťovnou (tj. pojištěným rizikem je zde explicitně pracovní neschopnost). Tak např. podle určitých oceňovacích tabulek mohou být příslušná procenta z pojistné částky sjednané pro DNL v případě amputace paže v ramenním kloubu 50 %. Některé pojišťovny ale vyplácejí přímo denní odškodné za každý den pracovní neschopnosti v důsledku úrazu (tzv. pojištění denního odškodného v důsledku úrazu) nebo za každý den pobytu v nemocnici v důsledku úrazu (tzv. pojištění denního odškodného při pobytu v nemocnici v důsledku úrazu). Ve všech případech se obvykle pro plnění za dobu nezbytného léčení ještě stanovuje počáteční čekací (karenční) doba (např. 2 týdny od vzniku úrazu): nárok na plnění za dobu nezbytného léčení vzniká až po jejím uplynutí.³⁹

³⁹ Cipra, T.: Pojistná matematika: teorie a praxe. Ekopress, Praha 1999, str. 37 - 38

3. METODIKA

Cílem zadané diplomové práce je analýza Jihočeského kraje z hlediska existence potenciálních rizik ohrožujících životy a majetek a majících dopad na ekonomické činnosti obyvatelstva. Za rizika kraje jsou zvoleny lesy a vodstvo, které představují nebezpečí v případě nepříznivého počasí, dále kriminalita a dopravní nehody, které jsou zaviněny lidskou činností a v neposlední řadě jaderná elektrárna Temelín, kde díky vysokému zabezpečení je riziko havárie minimalizováno. U jednotlivých nebezpečí jsou zjišťovány jejich negativní dopady na lidskou společnost a jejich majetek.

Údaje pro tuto analýzu byly čerpány z internetových stránek, převážně ze stránek Jihočeského kraje, Policejního prezidia ČR, Českého statistického úřadu, České asociace pojišťoven, Institutu pro ekonomickou a ekologickou politiku a mnoho dalších, které jsou uvedeny v seznamu literatury. Z výše uvedených stránek byly získány informace převážně o věcných škodách na majetku obyvatelstva, které byly způsobeny vymezenými riziky. Dále byly z těchto stránek použity údaje o počtu dopravních nehod, usmrcených a zraněných osob a o počtu zjištěných trestných činů. Tato data jsou důležitá pro samotné vyhotovení práce.

U živelných rizik jsou řešeny následky největších nahodilých událostí poslední doby. U lesů se jedná o orkán Kyrill v roce 2007 a u vody o povodně z roku 2002. U kriminality a dopravních nehod je sledován jejich vývoj (u kriminality za roky 2005 – 2006 a u nehodovosti za období tří let 2004 – 2006), hlavní příčiny a způsobené škody. Po zjištění všech těchto následků jsou navrhována možná opatření, která vedou k minimalizaci způsobených škod. Údaje jsou zpracovány v absolutních číslech, procentech i ve finančním vyjádření pro lepší ekonomické hodnocení a pro větší přehlednost byly použity tabulky a grafy.

Pro porovnání pojišťoven byly zvoleny následující pojistné produkty: pojištění budov, domácnosti, pojištění odpovědnosti za škodu z držby nemovitosti, pojištění odpovědnosti za škodu v běžném občanském životě, zákonné pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla a havarijní pojištění. Pojišťovny na základě stejných údajů o budově, vozidle a podmínek navrhly nabídku pojištění, které byly následně porovnávány. Pro zjištění odlišností byly srovnávány všeobecné pojistné podmínky jednotlivých pojišťoven.

4. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA JIHOČESKÉHO KRAJE

Jižní Čechy patří díky své geografické poloze a přírodním podmínkám k územím, kde se již v dávné minulosti začala objevovat první osídlení. Do původně zemědělské oblasti s tradičním rybníkářstvím a lesnictvím vstoupila na počátku 20. století průmyslová výroba. Atraktivitu přírodního i kulturně historického bohatství kraje podmiňuje rozvoj cestovního ruchu. Příhraniční charakter regionu se v posledních letech stal jeho předností, neboť přináší možnost spolupráce se sousedícími zeměmi Evropské unie.⁴⁰

Jihočeský kraj představuje geograficky poměrně uzavřený celek, jehož jádro tvoří jihočeská kotlina. Na jihozápadě je obklopena Šumavou, na severozápadě výběžky Brd, na severu Středočeskou žulovou vrchovinou, na východě Českomoravskou vrchovinou a na jihovýchodě Novohradskými horami. V jihočeské kotlině se rozkládají 2 pánve, a to Českobudějovická a Třeboňská.

Podstatnou část hranice kraje tvoří státní hranice s Rakouskem a Spolkovou republikou Německo (v celkové délce 323 km), dále sousedí s kraji Plzeňským, Středočeským, krajem Vysočina a Jihomoravským krajem. Příhraniční charakter kraje poskytuje možnosti efektivní přeshraniční spolupráce ve výrobní oblasti i v oblasti služeb spolu s rozvojem cestovního ruchu, kde je využívána celková atraktivita kraje s méně narušenou přírodou a množstvím kulturních památek.

Rozlohou 10 057 km² představuje kraj 12,8 % z celé České republiky. Z tohoto území zaujímají třetinu lesy, 4 % pokrývají vodní plochy. Převážná část území leží v nadmořské výšce 400 - 600 m, s čímž souvisejí poněkud drsnější klimatické podmínky. Nejvyšším bodem na území Jihočeského kraje je šumavský vrchol Plechý (1 378 m), naopak nejnižším místem (330 m) hladina Orlické přehrady v okrese Písek.

Území kraje náleží do povodí horní a střední Vltavy s přítoky Malší, Lužnicí, Otavou a mnohými dalšími. V minulosti zde bylo vybudováno přes 7 000 rybníků, jejichž celková výměra dnes představuje více než 30 tis. hektarů. Největšími nejen v kraji, ale i v České republice jsou rybníky Rožmberk s rozlohou 490 ha, Bezdrev se 450 ha a Horusický rybník se 415 ha. Kromě toho byla na území kraje vybudována velká vodní díla: Lipno (se 4 870 ha největší vodní plocha v České republice), Orlick s rozsáhlými rekreačními

⁴⁰ [http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=134&par\[lang\]=CS](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[id_v]=134&par[lang]=CS) – dostupné dne 28. 2. 2008

oblastmi a Římov, který zásobuje pitnou vodou značnou část kraje. V souvislosti s výstavbou jaderné elektrárny Temelín byla vybudována vodní nádrž Hněvkovice.

Jihočeský kraj není územím bohatým na suroviny, zejména zde nejsou téměř žádné zdroje energetických surovin. Významným přírodním bohatstvím jsou však rozsáhlé lesy, zejména na Šumavě a v Novohradských horách. Jedná se především o lesy jehličnaté, smrkové a borové. Největší surovinové bohatství tvoří ložiska písků a štěrkopísků, cihlářské hlíny, kameniva a sklářských písků. Z ostatních surovin je nejvýznamnější rašelina a v některých lokalitách také vápenec, křemelina a grafit.

I když lze životní prostředí kraje v rámci České republiky charakterizovat jako méně poškozené a zatížení emisemi se postupně snižuje, je zde řada zdrojů znečištění, hlavně v zemědělství a průmyslu. Přesto jsou lesní porosty ze čtyř pětin hodnoceny jako bez poškození, zbývající část jako mírně poškozené. Příznivým jevem je poměrně čisté ovzduší, jedno z nečistších v celé republice.

V kraji je zaznamenávána stále se zvyšující intenzita dopravy, zejména silniční. V železniční dopravě sice přes jeho území nevedou hlavní železniční koridory, přesto je zde několik důležitých uzlů. Mezi zajímavosti jižních Čech patří zbytky koněspřežní železnice (první na evropské pevnině), spojující město České Budějovice s hornorakouským Lincem. Nalezneme zde rovněž nejvýše položenou železniční stanicí v ČR (Kubova Huť) a také úzkokolejně dráhy směřované z Jindřichova Hradce do Obrataně a do Nové Bystřice. Silniční síť zajišťuje dostatečnou základní dopravní dostupnost sídel, území kraje však v současné době není napojeno na republikovou dálniční síť. Poštovní služby poskytuje kolem 230 pošt, to znamená, že poštu v místě má třetina obcí.

V Jihočeském kraji bylo k 1. 1. 2003 zřízeno 17 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 37 správních obvodů obcí s pověřeným úřadem. Pověřené obecní úřady spravují obce v území, které je skladebné do okresů i do správních obvodů obcí s rozšířenou působností (kromě jedné obce z okresu Písek a jedné obce z okresu Tábor, které náleží ke správnímu obvodu Týn nad Vltavou v okrese České Budějovice). Od 1. 1. 2007 byly tyto obce přerazeny do okresu České Budějovice.

Jihočeský kraj je krajem s nejmenší hustotou zalidnění z celé České republiky. Koncem roku 2006 v kraji žilo více než 630 tis. obyvatel, tedy 62,6 obyvatel na 1 km². Z jeho 7 okresů má největší hustotu obyvatelstva okres České Budějovice, kde žije zhruba čtvrtina obyvatel kraje. Je to dáno především soustředěním do samotného města České Budějovice,

v němž bydlí 94,7 tis. osob. Dalšími velkými městy jsou Tábor (35,9 tis. obyvatel), Písek (29,9 tis. obyvatel), Strakonice (23,3 tis. obyvatel) a Jindřichův Hradec (22,5 tis. obyvatel). V těchto 5 městech žije třetina Jihočechů. Naproti tomu nejmenší obce do 200 obyvatel představují 38,4 % z celkového počtu obcí, ale žije v nich pouze 4,2 % celkového počtu obyvatel kraje. Nejmenší obcí v kraji (i v celé České republice) je obec Vlkov v okrese České Budějovice s 16 trvale žijícími obyvateli. Celkem je v kraji v současné době 623 samosprávných obcí (52 z nich má statut města) s téměř 2 tisíci částmi obcí. Podíl městského obyvatelstva dosáhl k 31. 12. 2006 celkem 65,1 %.

Na tvorbě hrubého domácího produktu v České republice se kraj v roce 2006 podílel pouze 5,5 %, v přepočtu na 1 obyvatele však dosahuje 90,1 % republikového průměru a je mezi kraji na 5. pozici (po Hl. městě Praze, Plzeňském, Jihomoravském a Středočeském kraji). Tvorba hrubého fixního kapitálu představovala v roce 2006 na území kraje hodnotu 37,5 mld. Kč (4,7 % z ČR).

V zemědělství převažuje v rostlinné výrobě pěstování obilovin, olejnin a píce, významná je též produkce brambor. V živočišné výrobě se jedná především o chov skotu a prasat. Celkově se zde vytváří zhruba 11 % zemědělské produkce celé republiky. Dlouholetou tradici má v kraji rybníkářství. Celková plocha rybníků, v nichž se chovají ryby, se pohybuje kolem 25 000 ha. Vytváří se v nich polovina produkce ryb České republiky, významný je také podíl v chovu vodní drůbeže (kachen a hus). Průmyslová výroba je koncentrována především v českobudějovické aglomeraci, výraznější podíl průmyslu je rovněž v okresech Tábor a Strakonice. V České republice však kraj nepatří mezi rozhodující průmyslové oblasti, podíl na tržbách průmyslových podniků ČR v roce 2006 činil 4,6 %. Z odvětvového hlediska převažuje zpracovatelský průmysl, v jeho rámci pak výroba potravin a nápojů, výroba dopravních prostředků a zařízení. Stavební podniky v kraji zajišťují především práce na nové výstavbě, modernizaci a rekonstrukci v rámci Jihočeského kraje (na produkci v ČR se podílely 4,5 %).

Síť školských zařízení tvoří 295 mateřských škol, 261 základních škol, 24 gymnázií, 63 středních odborných škol, 41 středních odborných učilišť, 16 vyšších odborných škol. Vysokoškolské vzdělání je možno získat na některé ze 7 fakult veřejných vysokých škol. Jihočeská univerzita má 7 fakult, které sídlí v Českých Budějovicích – zemědělskou, ekonomickou, pedagogickou, přírodovědeckou, zdravotně sociální, teologickou a filozofickou. V Jindřichově Hradci pak sídlí Fakulta managementu Vysoké školy

ekonomické Praha. Kromě toho v kraji je možno studovat i na soukromých vysokých školách, a to Vysoké škole evropských a regionálních studií a Vysoké škole technické a ekonomické v Českých Budějovicích, nebo na Filmové akademii M. Ondříčka v Písku. Na vysokých školách v kraji studuje v prezenčním studiu více než 8 200 studentů.

Zdravotnická péče je koncentrována především v 10 nemocnicích s 3 641 lůžky, dále v 7 odborných léčebných ústavech, 4 léčebnách pro dlouhodobě nemocné. Ambulantní péči pak zajišťuje (včetně detašovaných pracovišť) více než 400 ordinací praktického lékaře pro dospělé, cca 230 ordinací dětského lékaře a téměř 380 ordinací stomatologa. Zařízení sociální péče disponují 4 256 místy.

Kulturní zařízení se soustřeďují převážně ve městech, hlavně ve městech okresních. Mezi nejznámější kulturní zařízení patří Jihočeské divadlo, Alšova jihočeská galerie, přírodní divadlo s otáčivým hledištěm v Českém Krumlově a mnohé další. V kraji je k dispozici 14 divadel, 75 muzeí a památníků, 54 stálých kin, 120 galerií a výstavních sálů, 644 veřejných knihoven a řada dalších zařízení.

Tělovýchovné a sportovní vyžití je možné na 65 krytých a otevřených stadiónech, v 362 tělocvičnách, na více než 930 hřištích. K dispozici je zde rovněž 13 krytých plaveckých bazénů, 132 otevřených bazénů a koupališť, 17 zimních stadiónů (krytých i otevřených) a 405 ostatních sportovních zařízení.⁴¹

⁴¹ http://www.czso.cz/xcr/redakce.nsf/i/charakteristika_kraje – dostupné dne 7.3.2008

5. RIZIKA JIHOČESKÉHO KRAJE

Jihočeský kraj je velice přitažlivý svou rozmanitou přírodní krásou, velkými rybníčními pánvemi, a je protkán řadou řek a potoků. Tento kraj je pokryt rozsáhlými plochami lesů, polí a luk. Můžeme zde nalézt jak malebné vesničky, tak i velká historicky významná města. V okolí se nachází mnoho kulturních památek, chráněných krajinných oblastí a jeden z největších národních parků – Šumava. Tato krajina však představuje i řadu nebezpečí nejen pro obyvatele, ale i pro jejich hmotný majetek.

Rozsáhlé lesy, které zaujímají více než jednu třetinu kraje, jsou neustále vystaveny povětrnostním podmínkám, jako jsou např.: vichřice, orkány, silné deště a náhlé přívaly velkého množství sněhu. Následkem těchto jevů dochází k hmotným škodám a jsou ohroženy životy lidí.

Další velké riziko pro Jihočeský kraj představuje vodstvo. Celým územím protéká široké koryto řeky Vltavy, které ze svých největších přítoků přibírá na území kraje Malší, Otavu a Lužnici s Nežárkou. Na horním toku Vltavy nalezneme největší vodní dílo republiky Lipenskou přehradu a na středním toku přehradní nádrž Orlík. V jižních Čechách jsou plošně nejrozsáhlejšími vodními a mokřadními plochami rybníky. Je zde soustředěna více než polovina veškerých rybníčních ploch České republiky a nachází se zde největší rybník republiky Rožmberk.⁴² Hojnost vodních ploch v jižních Čechách zvyšuje riziko záplav a povodní.

Jihočeský kraj má strategickou polohu na dopravní ose sever – jih. Procházejí jím důležité mezinárodní silnice. Stávající silniční síť dostatečně zajišťuje základní dopravní dostupnost měst a obcí. Kraj však postrádá dálniční napojení, které by měla přinést současná výstavba dálnice D3 a rychlostních komunikací R3 a R4.⁴³ Převážnou část silnic v Jihočeském kraji tvoří silnice třetích tříd. Nedostatečná kvalita pozemních komunikací a špatné chování řidičů na silnicích způsobuje dopravní nehody.

Dalším problémem Jihočeského kraje, stejně jako jiného území kde žijí lidé, je kriminalita. Jižní Čechy nejsou krajem s velkými městy, přesto jsou zde problémy s trestnými činy, jako jsou krádeže, loupeže, výtržnosti a vandalství stejné jako v jiných a často větších městech.

⁴² <http://www.ceskebudejovice.ochranaprirody.cz/index.php?cmd=page&id=4297&lang=cs> – dostupné dne 19. 3. 2008

⁴³ [http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=134&par\[lang\]=CS](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[id_v]=134&par[lang]=CS) – dostupné dne 28.2.2008

Všechny uvedené faktory způsobují škody na hmotném majetku státu, kraje i samotných obyvatel Jihočeského kraje, dále ničí krajinu a v neposlední řadě ohrožují životy a zdraví lidí. Ničivé přírodní živly nelze ovlivnit a zabránit jim, člověk jim může jen předcházet. Bezpečnost na silnicích, ve městech, obcích a na celém území kraje také nelze zajistit na nejvyšší úrovni, ale existují různé nástroje, které tomu napomáhají. Mezi základní patří např.: Policie ČR, Městská policie, další orgány zajišťující bezpečnost, dále různé zákony, předpisy, vyhlášky upravující chování na pozemních komunikacích, ve městech, v přírodě atd..

Jižní Čechy jsou také charakteristické kolosem v podobě jaderné elektrárny Temelín. Tento gigant vyvolává v podvědomí lidí hrozbu velkého nebezpečí. Obavy z následků případné havárie mají převážně obyvatelé sousedícího Rakouska a Bavorska, kteří zpochybňují bezpečnost elektrárny. Tyto názory jsou navíc podpořeny i častými poruchami na různých částech elektrárny, ačkoliv se většina z nich nestala v jaderné části elektrárny. Na základě četných průzkumů veřejného mínění naprostá většina obyvatel Česka jadernou energetiku a samotnou temelínskou jadernou elektrárnu podporuje.⁴⁴

5.1 POVĚTRNOSTNÍ VLIVY

Jihočeský kraj je velice zalesněné území. Díky národnímu parku Šumava, Boubínskému pralesu, Novohradským horám a Českomoravské vrchovině je zde také mnoho územních částí, které nemohou být káceny a jsou státem chráněny. Lesy jsou převážně jehličnaté s příměsí listnatých stromů. Podle klimatických podmínek a pásem by však v našich krajinách měly převažovat lesy listnaté. Ty však nalezneme pouze místně, a to bukové a dubové.

Ve všech těchto komplexech dochází k velkým škodám díky přívalovým dešťům, které odplavují živnou půdu, narušují zem a dochází k erozi půdy. Dalším ohrožujícím faktorem jsou vichřice, orkány a silné větry, které plundrují rozsáhlá území. Díky erozi půdy také dochází k vyvrácení zdravých stromů. V posledních letech se čím dál častěji setkáváme

⁴⁴ http://cs.wikipedia.org/wiki/Jadern%C3%A1_elektr%C3%A1rna_Temel%C3%ADn – dostupné dne 7. 3. 2008

se změnami v povětrnostních podmínkách, které vedou k velkým škodám nejen na lesních porostech, ale také na hmotném majetku obyvatelstva a ohrožují obyvatelstvo samo.

Nám nejbližší časem je vichřice Emma, která zasáhla Českou republiku první březnový víkend tohoto roku. Výsledky napáchaných škod zatím nejsou sečteny, ale předpokládá se, že budou o třetinu menší než po orkánu Kyrill. Vichřice zničila na území republiky na 1,7 milionů metrů krychlových dřeva. Emma si také vyžádala dva lidské životy. Na vrcholu kalamity bylo přibližně 920 tis. domácností, výrobních podniků, nemocnic a škol bez elektrického proudu. Energetická společnost ČEZ počítá i s vyššími škodami, než při orkánu Kyrill, které dosáhly výše 100 milionů korun. Je to způsobeno tím, že bylo poničeno 7 sloupů velmi vysokého napětí, jejichž výstavba bude velice nákladná. Kvůli tomuto poškození byl také na čas odstaven druhý blok jaderné elektrárny Temelín.⁴⁵ Vichřicí byl též zasažen Národní park Šumava, kde vichřice zpusťovala na desítky metrů krychlových dřeva.

Nejničivějším orkánem posledních let byl orkán Kyrill, který udeřil v noci z 18. na 19. ledna 2007. V českých lesích srazil k zemi skoro deset milionů krychlových metrů dřeva, z toho šest milionů z majetku státního podniku Lesy České republiky. Orkán si vyžádal čtyři lidské oběti a způsobil největší škody na lesních porostech, budovách a automobilech. Vzniklé škody byly zaviněny převážně kvůli pádům stromů, reklamních nosičů a větví na objekty, automobily, oplocení a ostatní hmotný majetek. Přes milion zákazníků energetických společností bylo několik hodin i dní bez dodávky elektrického proudu. Tabulka 1 poskytuje informace o nahlášených škodách, které jsou následkem této kalamity.

⁴⁵ <http://aktualne.centrum.cz/domaci/zivot-v-cesku/clanek.phtml?id=522952> – dostupné dne 27.3.2008

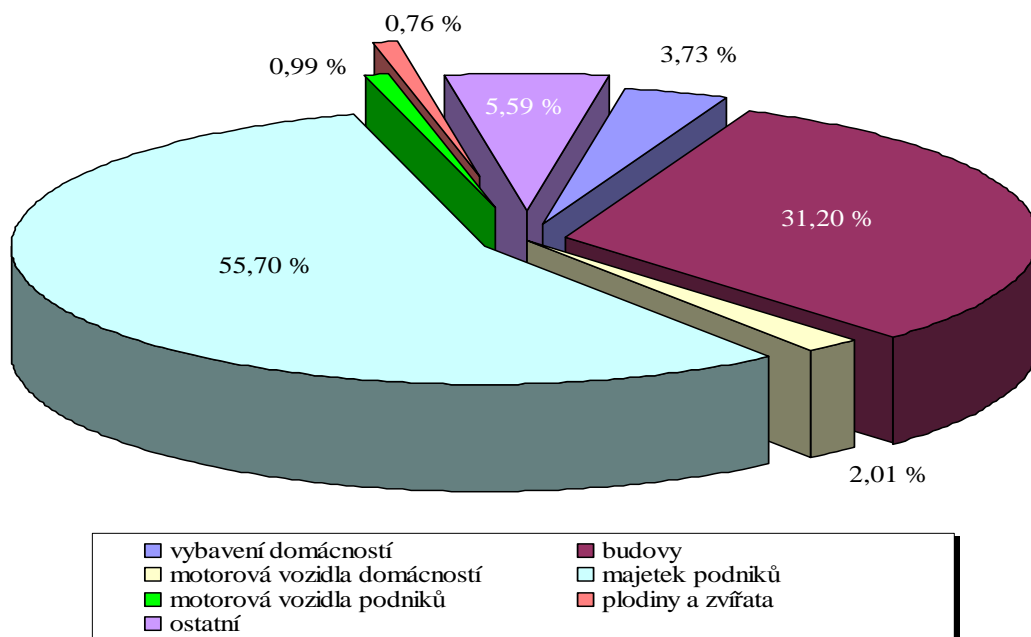
Tab. 1: Pojistné události v ČR způsobené orkámem v roce 2007

Název	Pojistné události	Škody v tis. Kč
POJIŠTĚNÍ OBYVATEL	58 693	762 744
- pojištění domácností	6 408	77 010
- pojištění budov	50 301	644 067
- pojištění motorových vozidel	1 960	41 589
- pojištění ostatní	24	78
PODNIKATELSKÁ POJIŠTĚNÍ	17 079	1 285 579
- pojištění majetku	15 226	1 149 780
- pojištění motorových vozidel	666	20 406
- pojištění ostatní	1 187	115 393
POJIŠTĚNÍ PLODIN A ZVÍŘAT	179	15 757
CELKEM	75 951	2 064 080

Zdroj: Autorka

Z údajů tabulky 1 je zřejmé, že nejvyšší počet pojistných událostí nahlásily domácnosti. Škody jim způsobené dosáhly částky 762 744 tis. korun. Domácnosti měly újmy především na svých obydlích a ostatních stavbách. Tyto škody tvořily 84,4 % z celkových škod domácností a pohybovaly se okolo 644 milionů korun. Podniky sice nahlásily o více jak 41 tis. pojistných událostí méně než domácnosti, ale jejich peněžní újma byla mnohonásobně vyšší, což je patrné i z grafu 1. Škody na jejich majetku přesáhly až jednu miliardu korun, což představuje více jak 62 % z celkově nahlášených škod českým pojišťovnám.

Graf 1: Pojistné události v ČR způsobené orkánem v roce 2007

5.1.1 MINIMALIZACE ŠKOD

Samotné lesy nelze chránit před nepříznivými povětrnostními vlivy. Pro obyvatelstvo však představují velkou hrozbu. Převážně v období silných větrů, dešťů a bouří, kdy může dojít k pádu stromů a vznikají tak hmotné škody na majetku obyvatel a jsou ohroženy jejich životy a zdraví. V tomto období by lidé měli omezit pohyb venku a jízdy autem a tím chránit svou osobu a svůj majetek. Bezpečný úkryt pro ochranu obyvatel poskytují budovy s nenarušenou statikou.

Majetek je třeba dostatečně zabezpečit a zbytečně ho nevystavovat možnému riziku poškození. Motorová vozidla by se neměla nechávat zaparkovaná pod stromy nebo jinými předměty hrozící zřícením, ani v okolí vyšších a starších budov, kde je možné stržení střešní krytiny. Obyvatelé by měli dostatečně zajistit okna i dveře u svých stavení a odstranit a upevnit volně ležící předměty, které by mohly být v důsledku větru poničeny a ohrožovat okolí.

5.2 VODSTVO

Jihočeský kraj je velmi bohatý na vodstvo jakékoli podoby, které ovšem vystavuje kraj velkému nebezpečí. Při velkých deštích dochází k vyhlížení rybníků, řek a potoků z koryt, což způsobuje povodně a záplavy, při nichž dochází k velkým majetkovým škodám a nejen obyvatelstvo je v ohrožení.

Rybníky i přehradní nádrže pomáhají v krajině zvládat vyšší úhrny srážek i přívalové deště. Je však nezbytně nutné, aby správa vodních toků a rybníků dobře hospodařila. Je třeba udržovat vodní toky čisté, patřičnou výši hladiny vody v nádržích a hlavně udržovat hráze rybníků i přehrad ve velmi dobrém stavu. Neuspokojivý stav některých hrází byl přímou příčinou velkých škod při povodních r. 2002 v některých oblastech – Strakonicko, Blatensko a dalších. Naopak rybník Rožmberk zadržel obrovské množství vody, které by se jinak nekontrolovatelně rozlilo po krajině, a tím zabránil dalším škodám.

Na řece Vltavě nejsou povodně vzácným jevem, jen za poslední tisíciletí bylo zaznamenáno 136 velkých povodní. V červenci roku 1432 zničila katastrofální povodeň skoro všechny mlýny na řece Vltavě a dalších řekách. Tato povodeň byla řazena mezi největší letní povodně. Pro jižní Čechy byly rovněž tragické povodně v roce 1581, kdy byla protržena hráz Staňkovského rybníka a v roce 1582, kdy byl zatopen celý kraj. V únoru roku 1784 bylo při katastrofální povodni porušeno mnoho rybníčních hrází. V devatenáctém století byly zaznamenány ničivé povodně v březnu 1845 a v září 1890. Povodeň v roce 1845 nastala po tuhé zimě s velkým množstvím sněhu a intenzivními ledovými jevy na vodních tocích. V roce 1890 vznikla povodeň vlivem dlouhotrvajících letních dešťů. Tato povodeň začala na horní Vltavě a Malši již 1. září, kdy spadly největší srážky. Nejničivější povodní dvacátého století byla až povodeň v červenci 1997, která ale jižní Čechy nezasáhla tak významně jako povodí Moravy, Odry a horního Labe.⁴⁶

Největší povodeň tohoto století byla v srpnu roku 2002. Celkový objem škod v České republice byl vyčíslen na 75,1 miliard korun a o život přišlo 19 lidí. Nejvíce bylo zasaženo území Jihočeského, Středočeského, Ústeckého a Plzeňského kraje a Hlavního města Prahy.⁴⁷

⁴⁶ http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par%5Bid_v%5D=1247&par%5Blang%5D=CS - dostupné dne 7. 3. 2008

⁴⁷ <http://www.ieep.cz/editor/assets/publikace/pdf/pub036.pdf> - dostupné dne 19.3.2008

Další velká povodeň byla v zimě v roce 2006, která naštěstí nedosáhla takové síly a nenapáchala takové škody jako povodeň z roku 2002. I přesto velká voda zasáhla téměř celé území Jihočeského kraje. Nejvíce bylo postiženo povodí Lužnice, Nežárky a povodí Moravské Dyje, které protéká východní částí kraje. Tato povodeň způsobila škody v kraji za více jak 750 milionů korun, což se s povodní roku 2002 nedá srovnávat. Proto bude v následující kapitole podrobněji řešena povodeň 2002.

5.2.1 POVODENĚ 2002

Katastrofální povodeň v srpnu 2002 postihla celé území Jihočeského kraje a způsobila škody za více jak 15 miliard korun. Povodeň si na jihu Čech vyžádala 9 obětí. Záchranáři evakuovali z rozbořených a zaplavených domů 17,5 tisíce obyvatel. Povodně způsobily rozsáhlé škody na silniční síti v majetku Jihočeského kraje, jejíž náklady na obnovu byly vyčísleny v celkové výši 998,641 milionů korun. Na této sumě zaujímá největší podíl částka 885 milionů korun v podobě nákladů na vybudování a opravu 34 mostů, které byly v průběhu povodní těžce poškozeny a zničeny.⁴⁸

Na řešení krizové situace v Jihočeském kraji se podílely všechny složky integrovaného záchranného systému. Bylo nasazeno 1450 policistů ze všech útvarů Policie ČR Jihočeského kraje, na posílení stavů se rovněž podílelo 223 policistů ze Správy Jihomoravského kraje, 16 policejních dobrovolníků z okresního ředitelství Zlín, 25 příslušníků cizinecké a pohraniční policie a nejméně 450 vojáků. Hasičský záchranný sbor měl v akci 70 – 100 % příslušníků a veškerou techniku.⁴⁹

⁴⁸ [http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=119&par\[lang\]=CS](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[id_v]=119&par[lang]=CS) – dostupné dne 28.2.2008

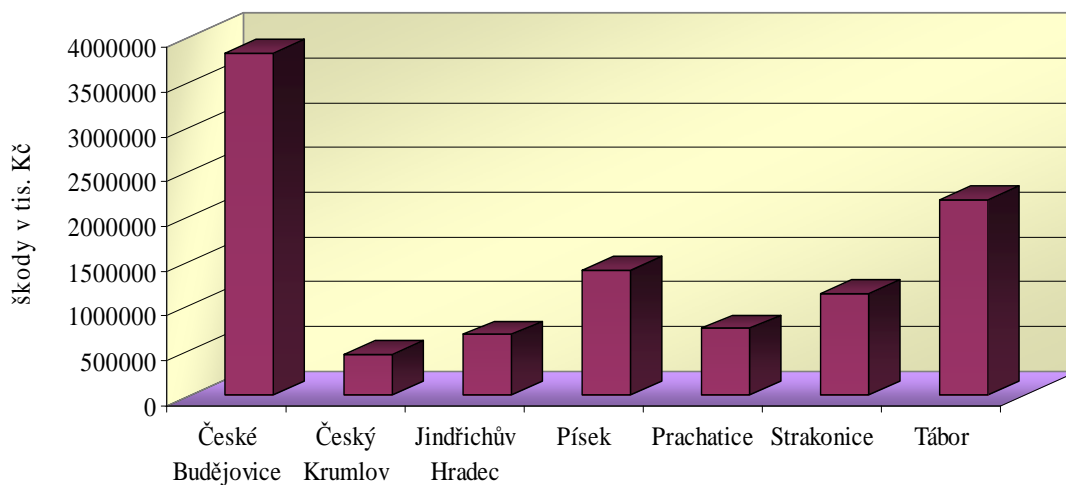
⁴⁹ <http://www.c-budejovice.cz/CZ/03/Floods/> - dostupné dne 28.2.2008

Tab. 2: Škody nahlášené okresy Jihočeského kraje

Okres	Škody v tis. Kč	Škody v %
České Budějovice	3 827 175	36,75
Český Krumlov	454 998	4,37
Jindřichův Hradec	672 393	6,46
Písek	1 394 186	13,39
Prachatice	741 270	7,12
Strakonice	1 137 882	10,93
Tábor	2 185 221	20,98
CELKEM	10 413 125	100,00

Zdroj: Autorka

Graf 2: Škody nahlášené okresy Jihočeského kraje

Tabulka a graf 2 poskytují přehled o škodách nahlášených okresy Jihočeského kraje. Jedná se o škody na obytných a rodinných domech, zařízení domácností, výrobních a obchodních jednotkách, jejich vybavení a zásobách, a další hmotný majetek. Nejsou zde zahrnuty škody na komunikacích, mostech, inženýrských sítích, vodních tocích a vodních plochách. Nejvíce byl poškozen okres České Budějovice, kde škody přesáhly 3,8 miliard korun, podíl těchto škod přesahuje 36 %. Jde o nejvíce zalidněný okres a protéká jím Vltava, která napáchala největší škody na celém území. Dalšími nejvíce poškozenými

okresy byl okres Tábor, který se podílel skoro 21 % na celkových škodách, škody v tomto okrese přesáhly částku 2 miliardy korun. Okres Písek a Strakonice oznámily škody přesahující 1 miliardu korun. Nejméně poškozený okres byl Český Krumlov, jehož ztráty nedosáhly ani půl miliardy korun.

Celkové škody Jihočeského kraje, vzniklé povodní v roce 2002, zobrazuje tabulka 3 a jejich procentuelní podíl znázorňuje graf 3. Jsou zde zahrnuty veškeré škody, které na území vznikly, včetně škod na inženýrských stavbách a sítích, vodních tocích a plochách, v zemědělském a lesním hospodářství.

Tab. 3: Celkové škody v Jihočeském kraji

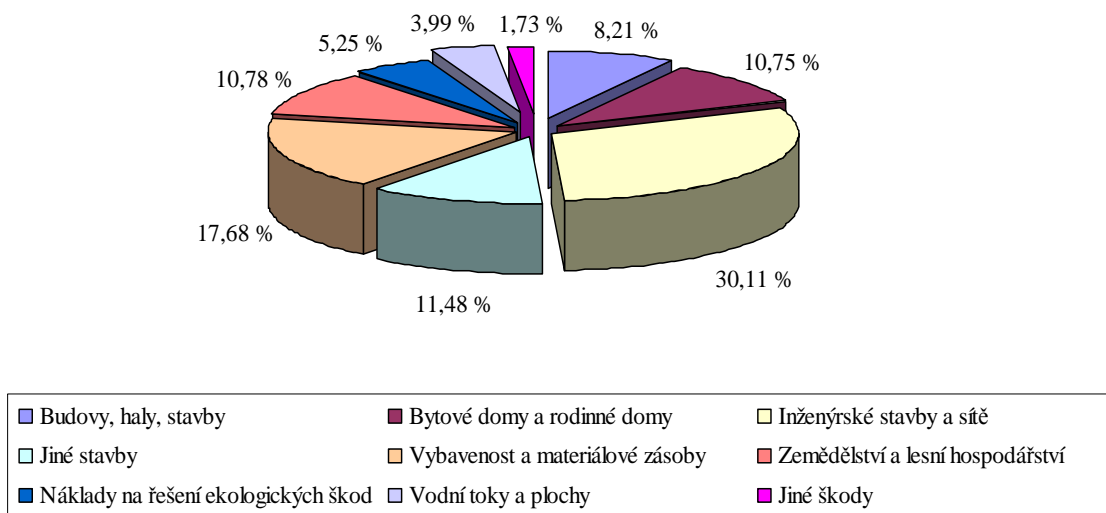
PŘEDMĚT ŠKODY	Škody v tis. Kč	Škody v %
Budovy, haly, stavby	1 268 091	8,21
Bytové domy a rodinné domy	1 661 784	10,75
Inženýrské stavby a sítě	4 653 063	30,12
Jiné stavby	1 774 788	11,49
Vybavenost a materiálové zásoby	2 732 847	17,68
Zemědělství a lesní hospodářství	1 666 397	10,78
Náklady na řešení ekologických škod	811 251	5,25
Vodní toky a plochy	617 087	3,99
Jiné škody	267 920	1,73
CELKEM	15 453 228	100,00

Zdroj: Autorka

Na území Jihočeského kraje byly nejvyšší škody způsobeny na inženýrských stavbách a sítích, které činily přes 4,6 miliardy korun. Značně poškozeny byly rovněž materiálové zásoby a vybavenost výrobních a obchodních jednotek a domácností. Tyto škody se na celku podílely 17,68 %. Zemědělské a lesní hospodářství utrpělo ztráty za více jak 1,6 miliardy korun. Tuto částku překročily také škody na rodinných a bytových domech domácností a obcí a ostatní stavby, které zahrnují školy a školská zařízení, zdravotnická zařízení, ústavy sociální péče, kulturní zařízení a další. Zbývající ztráty jednotlivě

nedosáhly ani 9 % z celkových škod, největší z těchto byly škody na budovách, halách a stavbách, které se na celku podílely 8,21 % a přesáhly částku 1,2 miliardy korun.

Graf 3: Celkové škody v Jihočeském kraji

5.2.2 MINIMALIZACE POVODŇOVÝCH ŠKOD

V České republice je prevence před povodněmi stanovena ve Strategii ochrany před povodněmi, Plánu hlavních povodí a Připravované Evropské směrnici o ochraně před povodněmi. Ministerstvo životního prostředí ČR je hlavní institucí v oblasti povodní, v rámci které se schází Ústřední povodňová komise státu. Všechny úrovně správy mají své vlastní povodňové komise. Zřizovatelem podniků Povodí a ústředním vodoprávním úřadem je Ministerstvo zemědělství ČR. Při vytváření povodňových strategií spolupracuje s Ministerstvem životního prostředí. Protipovodňová opatření jsou rovněž součástí říčního inženýrství.⁵⁰

Nejdůležitějším opatřením ochrany před povodněmi je nezastavování záplavových území. Záplavová území jsou administrativně určená území, která mohou být při výskytu

⁵⁰ http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par%5Bid_v%5D=1247&par%5Blang%5D=CS - dostupné dne 7. 3. 2008

přirozené povodně zaplavena vodou⁵¹. Lidé by měli toto dodržovat a záplavová území neosidlovat. Svá obydlí by měli stavět v bezpečné vzdálenosti, kterou stanovuje vodoprávní úřad na návrh správce vodního toku. Převážně tímto mohou být ztráty minimalizovány.

Velmi důležité pro ochranu před povodněmi je rovněž dostatečná a včasná informovanost obyvatel o vývoji povodňové situace. Tyto předpovědní služby zajišťuje Český hydrometeorologický ústav a hlášené povodňové služby zabezpečují povodňové orgány obcí. Tyto informace vedou k minimalizaci povodňových škod. Lidé se na velkou vodu mohou včas připravit a snížit tak případné škody, a také jsou informováni pro případ možné evakuace.

Dalším nástrojem vedoucí k minimalizaci ztrát a ochraně před povodněmi jsou opatření v krajině a technická opatření. Opatření v krajině jsou především změny využívání pozemků, změny rostlinného pokryvu, zatravňování a zalesňování břehů a přirozených inundací, tvorba protierozních mezí a vegetačních pásů a změny ve strukturách krajiny prováděné za účelem zachycení vody v povodí a zpomalení jejího odtoku. Velký význam těchto opatření spočívá v jejich protierozní funkci, neboť splaveniny zanášejí koryta vodních toků a vodních nádrží a současně zvyšují povodňové škody při přívalových deštích. Úkolem technických opatření je především zmírnit účinky povodně zachycením části jejího objemu a tím snížením kulminačních průtoků nebo zabráněním rozlivů technickými prostředky⁵².

Všechna tato opatření jsou základem pro minimalizaci povodňových škod. Lidé tímto mohou nepředvídatelnému, ničivému, vodnímu živlu předcházet a snížit tak ztráty na svém majetku a chránit své životy a zdraví.

⁵¹ Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých předpisů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 66

⁵² http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par%5Bid_v%5D=1247&par%5Blang%5D=CS - dostupné dne 7. 3. 2008

5.3 DOPRAVA

Rostoucí mobilita, přepravní objemy a výkony v silniční dopravě jsou fenoménem několika posledních let. V Jihočeském kraji došlo k významnému nárůstu intenzity dopravy zejména v oblasti nákladní silniční dopravy a v silniční veřejné dopravě. Současně s preferencí silniční dopravy došlo k poklesu dopravních výkonů v železniční a vodní dopravě. Tato preference zapříčiňuje v posledních letech zvyšování negativních důsledků silniční dopravy na životní prostředí, migrující volně žijící živočichy, a v neposlední řadě na obyvatelstvo Jihočeského kraje.

Velkým problémem, nejen Jihočeského kraje, je nehodovost. Pozemní komunikace, kde převážnou většinu tvoří silnice druhé a třetí třídy, postrádají potřebnou kvalitu, která by snížila počet nehod. Hlavní příčinou dopravních nehod je samozřejmě vina řidiče. Nepřízpůsobení jízdy stavu vozovky, nedodržování dopravních předpisů, požití alkoholu před jízdou vede k dopravním nehodám, ztrátám na lidských životech a škodám na hmotném majetku.

5.3.1 NEHODOVOST V JIHOČESKÉM KRAJI

I když podle statistiky Policejního prezidia ČR má počet nehod v Jihočeském kraji klesající tendenci, čísla jsou stále velmi vysoká. Tabulka 4 poskytuje přehled o celkovém počtu dopravních nehod, ztrátách na lidských životech, počtu zraněných osob a věcných škodách v České republice, v Jihočeském kraji a procentuální podíl Jihočeského kraje vůči celé republice, za období 2004 až 2006.

Tab. 4: Dopravní nehody

Název	2004	2005	2006
POČET DOPRAVNÍCH NEHOD			
Česká republika	196 484	199 262	187 965
Jihočeský kraj	13 707	13 027	11 463
Podíl Jihočeského kraje v %	6,98	6,54	6,1
USMRCENÉ OSOBY			
Česká republika	1 215	1 127	956
Jihočeský kraj	103	107	70
Podíl Jihočeského kraje v %	8,48	9,49	7,32
ZRANĚNÉ OSOBY CELKEM			
Česká republika	34 421	32 370	28 221
Jihočeský kraj	2 349	2 335	1 893
Podíl Jihočeského kraje v %	6,82	7,21	6,71
LEHCE ZRANĚNÉ OSOBY			
Česká republika	29 543	27 974	24 231
Jihočeský kraj	2 014	2 015	1 627
Podíl Jihočeského kraje v %	6,82	7,2	6,71
TĚŽCE ZRANĚNÉ OSOBY			
Česká republika	4 878	4 396	3 990
Jihočeský kraj	335	320	266
Podíl Jihočeského kraje v %	6,87	7,28	6,67
VĚCNÁ ŠKODA (v tis. Kč)			
Česká republika	9 687 390	9 771 280	9 116 346
Jihočeský kraj	652 201	643 595	554 405
Podíl Jihočeského kraje v %	6,73	6,59	6,08

Zdroj: Autorka

Jihočeský kraj se na celorepublikovém počtu dopravních nehod podílí zhruba 6 %. V roce 2006 došlo v Jihočeském kraji ke snížení dopravních nehod o 1 564 v porovnání s rokem 2005 a až o 2 244 oproti roku 2004, což je vnímáno pozitivně. Nejkritičtější

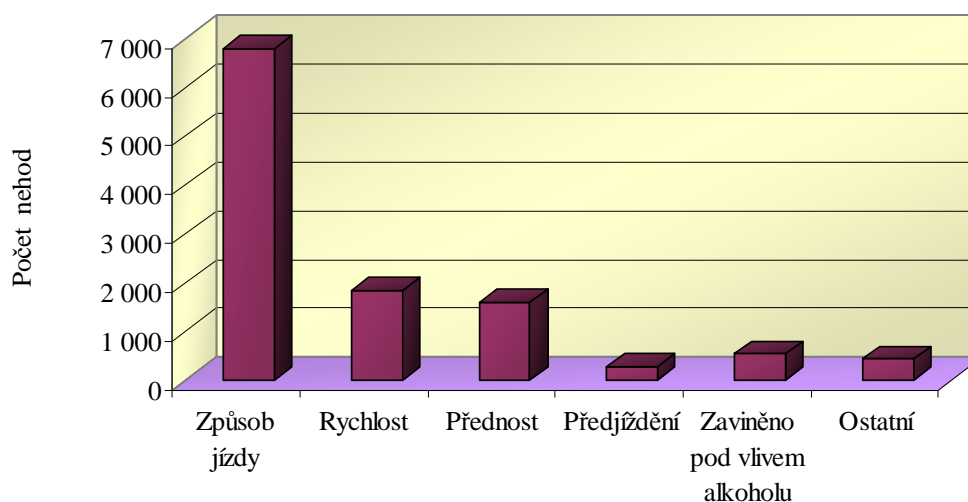
rokem, z těchto let, v počtu usmrcených a zraněných byl rok 2005, kdy bylo usmrceno 107 lidí a zraněno 2 335 lidí, z toho 2 015 lehce zraněných osob a 320 těžce zraněných osob. V roce 2006 došlo k velkému poklesu usmrcených a zraněných osob. Úmrtnost se snížila o 34,6 % a počet zraněných o 18,9 %. Věcné škody přesahují v letech 2004 a 2005 částku 640 000 tis. Kč, v roce 2006 dosahují 554 405 tis. Kč, což je zhruba o 14 % méně oproti předchozímu roku. Tento pokles odpovídá meziročnímu snížení dopravních nehod, kdy na jednu nehodu připadá okolo 48 000 Kč.

Tab. 5: Hlavní příčiny dopravních nehod v Jihočeském kraji v roce 2006

Název	Dopravní nehody celkem	Způsob jízdy	Rychlost	Přednost	Předjíždění	Zaviněno pod vlivem alkoholu	Ostatní
Počet nehod	11 463	6 799	1 826	1 598	278	536	426
Nehody v %	100,00	59,31	15,93	13,94	2,43	4,67	3,72

Zdroj: Autorka

Graf 4: Hlavní příčiny dopravních nehod v Jihočeském kraji v roce 2006

Z tabulky 5 a grafu 4 je patrné, že hlavní příčinou dopravních nehod v Jihočeském kraji v roce 2006 byl způsob jízdy, který tvoří zhruba 60 % z celkového počtu nehod. Řidiči nedodržují dopravní předpisy, nepřizpůsobují jízdě stavu vozovky, počasí, plně se nevěnují řízení vozidla, jezdí velmi neopatrně a riskantně, ohrožují tak nejen sami sebe, ale také ostatní uživatele pozemních komunikací. Nedovolenou rychlostí bylo způsobeno 15,93 % nehod, nedání přednosti v jízdě 13,94 % a nesprávným předjížděním 2,43 %. Alkohol se na nehodách podílel 4,67 %. Nejvíce dopravních nehod zavinili řidiči motorových vozidel a to 10 335 nehod, chodcem bylo zaviněno 71 nehod, závadou komunikace 32 nehod a 733 nehod bylo zaviněno lesní zvěří.

5.3.2 MINIMALIZACE DOPRAVNÍCH NEHOD

Pro snížení dopravních nehod je třeba zajistit větší bezpečnost silničního provozu. Jedním z opatření pro zajištění bezpečnosti na pozemních komunikacích bylo zavedení bodového systému, který nabyl účinnosti v druhé polovině roku 2006. Zavedení tohoto systému pozitivně ovlivnilo vývoj nehodovosti. Řidiči se, v obavě o ztrátu bodů, začali chovat zodpovědněji.

Nepřiměřená rychlost je jedna z hlavních příčin dopravních nehod. Nejúčinnější opatření pro snížení dopravních nehod způsobených touto příčinou je permanentní dohled policie. Ke zvýšené kontrole dodržování stanovené rychlosti rovněž přispívají mobilní radary měřící rychlost, informační automatické měřiče rychlosti, zpomalovací pruhy, vjezdové ostrůvky do obcí, kruhové objezdy a další. Velice důležité je také zaměření se na místa častých dopravních nehod.

Nedání přednosti v jízdě je další nejčtenější příčinou nehod zaviněných řidiči motorových vozidel. V této oblasti je podstatná úprava dopravního prostředí. Dopravní značení musí být srozumitelné, křížovanky přehledné a měl by se zvýšit dohled nad dodržováním přednosti v jízdě.

U dopravních nehod způsobených pod vlivem alkoholu je třeba cíleně působit na změnu chování řidičů. V této oblasti je jediným možným opatřením dohled policie. Zejména v nočních hodinách a o víkendech by měly být zvýšeny kontroly řidičů.

Všechna tato možná opatření vedou ke snížení dopravních nehod a tedy k minimalizaci škod na majetku a ztrátám na životech lidí.

5.4 KRIMINALITA

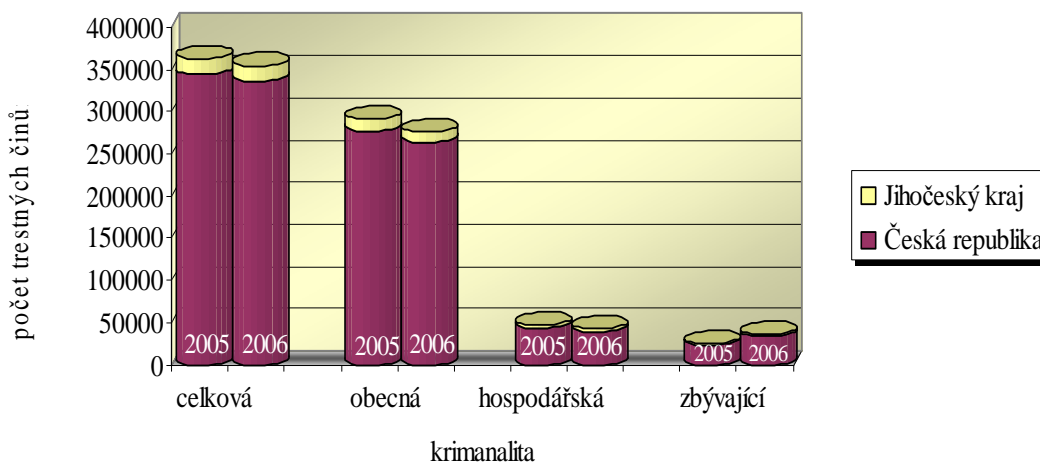
Jihočeský kraj zaujímá nejmenší podíl na celorepublikové kriminalitě. Je to převážně z důvodu toho, že jde o kraj s nejmenší hustotou zalidnění. Koncem roku 2006 žilo v kraji přes více než 630 tis. obyvatel a na 1000 obyvatel připadalo 25,6 trestných činů. Tabulka 6 a graf 5 poskytuje přehled o kriminalitě v Jihočeském kraji vůči České republice za období 2005 – 2006.

Tab. 6: Vývoj kriminality

Název	2005	2006
CELKOVÁ KRIMINALITA		
Česká republika	344 060	336 446
Jihočeský kraj	17 966	17 377
Podíl Jihočeského kraje v %	5,2	5,2
OBEČNÁ KRIMINALITA		
Česká republika	277 504	263 371
Jihočeský kraj	13 553	12 629
Podíl Jihočeského kraje v %	4,9	4,8
HOSPODÁŘSKÁ KRIMINALITA		
Česká republika	43 882	39 473
Jihočeský kraj	2 833	2 546
Podíl Jihočeského kraje v %	6,5	6,4
ZBÝVAJÍCÍ KRIMINALITA		
Česká republika	22 674	33 602
Jihočeský kraj	1 580	2 202
Podíl Jihočeského kraje v %	7	6,6

Zdroj: Autorka

Graf 5: Vývoj kriminality

Vývoj kriminality v Jihočeském kraji lze hodnotit jako stabilizovaný. Na celorepublikové kriminalitě se kraj podílí 5,2 %, což je ve srovnání s ostatními kraji nejmenší podíl v republice. V roce 2006 bylo zjištěno 17 377 trestných činů, v porovnání s předchozím rokem došlo ke snížení o 589 trestných činů, což je pokles o 3,4 %.

Na snížení celkové kriminality se nejvíce podílela obecná kriminalita, která zahrnuje násilné a mravnostní trestné činy, majetkové trestné činy, podvody a zpronevěry a ostatní majetkové a kriminální trestné činy. V roce 2006 bylo zjištěno o 924 trestných činů méně než v roce 2005. Hospodářská kriminalita, která představuje především trestné činy v obchodních a finančních vztazích, přispěla k celkovému snížení kriminality poklesem o 287 trestných činů.

U zbývajících kriminality zahrnující trestné činy jako např.: úmyslné a nedbalostní dopravní nehody, zanedbání povinné výživy, týrání zvířat, šíření poplašných zpráv atd., byl v roce 2006 zaznamenán nárůst o 622 trestných činů. Toto zvýšení bylo způsobeno převážně trestným činem ohrožení pod vlivem návykových látek a v opilství, který v roce 2006 vzrostl o 195 činů v porovnání s předchozím rokem. Nárůst této kriminality byl vykompenzován snížením obecné a hospodářské trestné činnosti, a proto celková kriminalita ve sledovaných letech klesá.

Většina kriminality se soustřeďuje převážně ve větších městech, kde žije více obyvatel. V Jihočeském kraji se na celkové kriminalitě nejvíce podílí okres České Budějovice, kde žije zhruba čtvrtina obyvatel kraje, v samotném městě žije přes 94 tis. obyvatel. V tomto okrese bylo v roce 2006 spácháno 6 334 trestných činů. Dalšími velkými městy a zároveň

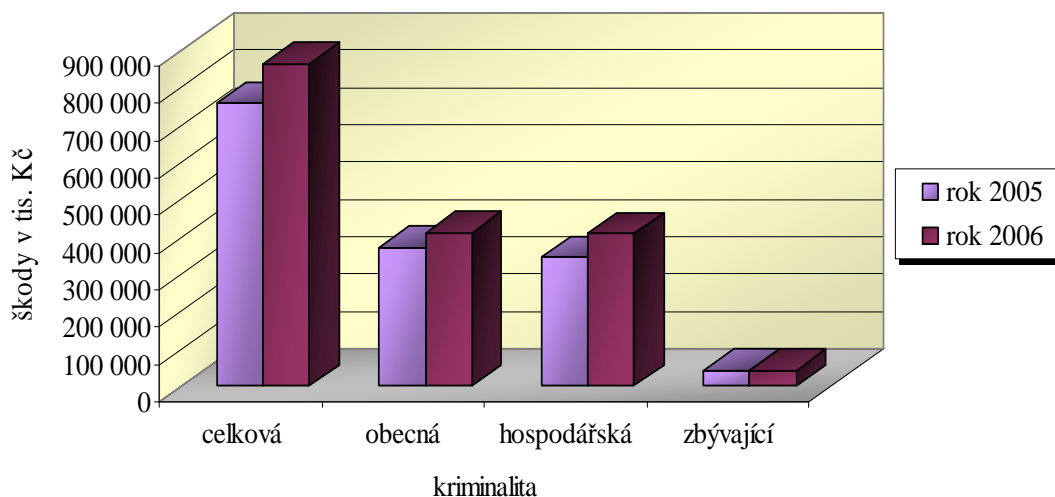
okresy jsou Tábor, Písek, Prachatice, Strakonice, Jindřichův Hradec a Český Krumlov, z nichž nejvíce se podílejších na celkové kriminalitě jižních Čech je okres Tábor s 2 050 trestnými činy a Český Krumlov s 1 805 trestnými činy. Naopak nejnižší podíl zaujímá okres Prachatice s 1 104 trestnými činy. V ostatních okresech jde v průměru o 1 600 spáchaných trestných činů.

Tab. 7: Škody v Jihočeském kraji způsobené trestnou činností

Typ kriminality	Věcné škody v tis. Kč	
	2005	2006
Celková kriminalita	757 877	861 611
Obecná kriminalita	371 727	411 794
z toho: majetková kriminalita	350 189	347 135
Hospodářská kriminalita	344 787	408 004
Zbývající kriminalita	41 363	41 813

Zdroj: Autorka

Graf 6: Škody v Jihočeském kraji způsobené trestnou činností

Tabulka 7 a graf 6 znázorňuje věcné škody v Jihočeském kraji způsobené trestnými činy v letech 2005 – 2006. Škody v roce 2006 dosáhly částky 861 611 tis. Kč, což představuje oproti roku 2005 nárůst o 103 734 tis. Kč, tedy o 13,7 %. Na výši škod se v roce 2006

podílely převážně škody způsobené obecnou kriminalitou, které tvořily 48,8 % z celkově zjištěných věcných škod. Z obecné kriminality jde zejména o majetkové trestné činy, které zaujímají 84,3 % na škodách způsobené obecnou kriminalitou. Hospodářskou kriminalitou byly způsobeny věcné škody v hodnotě 408 004 tis. Kč, což je 47,4 % z celkově zjištěných škod.

5.4.1 MINIMALIZACE ŠKOD ZPŮSOBENÝCH TRESTNOU ČINNOSTÍ

V České republice je hlavním nástrojem kontroly kriminality bezpečnostní politika státu, jejíž součástí je preventivní politika, která se snaží snížit míru a závažnost trestné činnosti a zvýšit bezpečnost občanů. Prevence kriminality představuje ofenzivní strategii boje s trestnou činností a zahrnuje různá opatření vedoucí ke snížení trestné činnosti. Sociální opatření se zabývají sociálními a ekonomickými problémy a zaměřují se na ohrožené jedince a rizikové lokality s cílem změnit nepříznivé socioekonomické prostředí. Situační opatření spočívá v nasazování technických opatření s cílem omezování příležitostí k páchání trestné činnosti. Dalším důležitým opatřením je informování občanů o bezpečnostní situaci a o účinných formách obrany před trestnou činností a také zapojení občanů do aktivního způsobu zvyšování vlastní bezpečnosti i bezpečí okolí.

Preventivní aktivity se uskutečňují na všech úrovních veřejné správy. Hlavní roli na krajské a městské úrovni plní Policie ČR, která se stará o ochranu veřejného pořádku, bezpečnost a ochranu osob a majetku.

Největší počet trestných činů je zaznamenán ve městech, kde je velká koncentrace obyvatel. Bezpečnost a ochranu obyvatel a majetku na místní úrovni zajišťuje obecní policie, která je nejbližším spolupracovníkem Policie ČR. K preventivní kontrole slouží rovněž kamerový monitorovací systém, díky kterému je neustále sledována situace ve městech a napomáhá k eliminaci trestné činnosti.

O bezpečnost a ochranu občanů a jejich majetku se musí rovněž starat sami občané. Svůj majetek musí dostatečně zabezpečit před možným odcizením či zničením a svou osobu nevystavovat případnému fyzickému ohrožení.

5.5 JADERNÁ ELEKTRÁRNA TEMELÍN

Jaderná elektrárna Temelín se nachází přibližně 24 km od Českých Budějovic a 5 km od Týna nad Vltavou v nadmořské výšce 500 m nad mořem. Lokalita Temelína byla určena na základě řady bezpečnostních, technických i ekonomických kritérií. Elektřinu vyrábí ve dvou výrobních blocích s tlakovodními reaktory VVER 1000 typu V 320. Jedná se o nejobvyklejší typ jaderného reaktoru. V reaktorech VVER je používán mírně obohacený uran ve formě UO_2 . Tlaková nádoba reaktoru má tvar válce postaveného na výšku s polokulovitým dnem a víkem. Aktivní zóna je v dolní části nádoby. Nádoba je naplněna lehkou vodou, která slouží jako chladivo i moderátor. Voda je pod vysokým tlakem (okolo 15 MPa, tj. 150 bar), takže nedochází k jejímu varu. To je důležitý prvek inherentní bezpečnosti. Při případné poruše primárního okruhu, nebo kdyby došlo k varu vody v reaktoru, dojde k úniku moderátoru a tím i utlumení jaderné reakce.⁵³

Odběr technologické vody je zajištěn z vodního díla Hněvkovice na Vltavě, jehož vybudování bylo součástí výstavby elektrárny. Požadovanou kvalitu vody zaručují čističky odpadních vod na horním toku Vltavy především ve Větrní, Českém Krumlově a Českých Budějovicích. Díky poměrně vysoké nadmořské výšce nemůže být elektrárna ohrožena povodní. Na jaře 2003 se temelínská elektrárna s instalovaným elektrickým výkonem 2000 MW stala největším energetickým zdrojem České republiky.⁵⁴

Z ekonomického a energetického hlediska je důležité umístění na jihu státu - uhelné elektrárny se nacházejí poblíž ložisek uhlí v severních Čechách a na severní Moravě, umístění elektrárny na jihu tak usnadňuje a zlevňuje přenos elektřiny.

Jižní Čechy obecně i okolí Temelína jsou v porovnání s průměrem i jinými oblastmi Česka řídké zalidněny, okolí Temelína je z velké části zalesněno, což je velmi výhodné z bezpečnostního hlediska, ale nevýhodné pro využití odpadního tepla.

Celkové investiční náklady na dva bloky o celkovém elektrickém výkonu 2 000 MW dosáhly i z důvodu zcela zásadních úprav projektu v průběhu výstavby 98 mld., což představuje investiční náklady ve výši cca 50 000 Kč/kW. Stavbu financovala společnost ČEZ pomocí úvěrů, které poskytly dvě bankovní konsorcia – konsorcium bank vedené Citibank (USA) a konsorcium bank vedené bankou Fortis bank (Belgie), za úvěry se

⁵³ <http://cs.wikipedia.org/wiki/VVER-1000> – dostupné dne 16.4.2008

⁵⁴ <http://www.je-temelin-dukovany.cz/je-temelin-lokalita.htm> - dostupné dne 7.3.2008

zaručil stát a americká Exim Bank. Čistě ekonomická návratnost investice je odhadována na méně než 20 let.⁵⁵ Pro případ vážné havárie je Temelín pojištěn u mezinárodního poolu pojišťoven včetně Českého jaderného poolu, který v současné době tvoří devět pojišťoven s oprávněním provozovat pojišťovací činnost v České republice. Vedoucím pojistitelem Českého jaderného poolu je Česká pojišťovna. Vrcholným orgánem je grémium, které tvoří zástupci všech členských pojišťoven poolu, a to Allianz pojišťovna, Česká podnikatelská pojišťovna, Česká pojišťovna, ČSOB Pojišťovna, Generali Pojišťovna, GERLING-Konzern Všeobecná pojišťovací, Hasičská vzájemná pojišťovna, Kooperativa, pojišťovna, UNIQA pojišťovna. Největšími zahraničními partnery v zajišťovací činnosti jsou Nuclear Risk Insurers Limited, The Japan Atomic Energy Insurance Pool a Slovenský jadrový poisťovací pool.

Za každou vyrobenou kilowatthodinu elektřiny odvádí ČEZ 5 haléřů na tzv. jaderný účet, kde se shromažďují prostředky na uložení vyprodukovaného radioaktivního paliva. ČEZ musí vytvářet i finanční rezervy na budoucí likvidaci elektrárny.⁵⁶

5.5.1 Z HISTORIE ELEKTRÁRNY

O výstavbě jaderné elektrárny v lokalitě Temelín bylo rozhodnuto po expertním výběru staveniště pro 4 bloky VVER 1000 v roce 1980. Investiční záměr stavby byl vydán již v únoru 1979, úvodní projekt 1. a 2. bloku byl generálním projektantem Energoprojektem (EGP) Praha zpracován v roce 1985. V roce 1982 byl uzavřen kontrakt na dodávku sovětského technického projektu. Tento projekt zahrnoval reaktorovnu, budovu aktivních a pomocných provozů a budovy dieselgenerátorových stanic. Stavební povolení bylo vydáno v listopadu 1986. Vlastní stavba provozních objektů byla zahájena v únoru 1987, přičemž přípravné práce byly zahájeny na staveništi již v roce 1983. Již před rokem 1990 byl původní sovětský projekt vylepšován československými odborníky. Generálním dodavatelem byla akciová společnost Škoda Praha.

Po listopadu 1989 došlo v nových politických a především ekonomických podmínkách k přehodnocení potřeby výkonu 4000 MW v České republice. Vláda ČR svým usnesením

⁵⁵ http://cs.wikipedia.org/wiki/Jadern%C3%A1_elektr%C3%A1rna_Temel%C3%ADn – dostupné dne 7.3.2008

⁵⁶ tamtéž

č. 103/93 z března 1993 rozhodla o dostavbě JE Temelín v rozsahu dvou bloků. Původní termíny dokončení jednotlivých bloků vycházely z průběžné doby výstavby unifikovaného bloku 60 měsíců. Vzhledem k dodavatelským problémům a ke změnám v politické a následně i hospodářské oblasti po roce 1989 byly termíny několikrát upraveny. Přes období velkých nejistot byla redukovaná a v technologii modernizovaná stavba dokončena a v červenci 2000 bylo zavezeno palivo do reaktoru. 21. prosince 2000 vyrobil první blok první elektřinu.⁵⁷

5.5.2 BEZPEČNOST ATOMOVÉ ELEKTRÁRNY

Riziko nehody atomové elektrárny je přímo úměrné úrovni tzv. "jaderné bezpečnosti". Tu lze definovat jako stav a schopnost jaderného zařízení i schopnost obsluhy elektrárny zajistit, aby se proces získávání energie štěpením nikdy nevymknul regulaci a řízení, a aby všechny radioaktivní látky, které v tomto procesu vznikají, nemohly proniknout do biosféry. Filozofie jaderné bezpečnosti nekončí u požadavku na kvalitní a bezpečné zařízení, ale zahrnuje i opatření na maximální omezení důsledků poruchy či havárie atomové elektrárny.

Vysoká úroveň jaderné bezpečnosti riziko havárie elektrárny minimalizuje. Pro případ havárie přesto jaderná elektrárna realizuje rozsáhlá opatření, a to i pro případ velmi málo pravděpodobných mimořádných událostí spojených s únikem radioaktivních látek mimo elektrárnu.

Bezpečnost elektráren zvyšují i pravidelné kontroly, a to jak pracovníky elektrárny, tak nezávislými orgány a kontrolními institucemi, včetně Mezinárodní agentury pro atomovou energii (MAAE). Doporučení vzešlá z kontrol prováděných za pomoci nejmodernějších technologií jsou bez prodlení realizována, bezpečnost českých jaderných elektráren se tak neustále zvyšuje.

Přestože je reaktor jaderné elektrárny Temelín zabezpečen na nejvyšší možné úrovni, má navíc v areálu i svém okolí instalován systém radiační kontroly, který upozorní na sebemenší možný únik radioaktivity. Samozřejmostí jsou rovněž systémy upozornění

⁵⁷ http://cs.wikipedia.org/wiki/Jadern%C3%A1_elektr%C3%A1rna_Temel%C3%ADn – dostupné dne 7.3.2008

veřejnosti v blízkém i vzdálenějším okolí a plány vypracované pro případ neočekávané události.

Ochranná opatření pro ochranu obyvatelstva spočívají v ukrytí osob, v jodové profylaxi a evakuaci. Ochranná opatření ukrytí a jodová profylaxe jsou vyhlášována zpravidla na celém území zóny havarijního plánování současně. Tato zóna představuje pomyslnou kružnici o poloměru 13 km okolo jaderné elektrárny Temelín. Ve vnitřním pásmu definovaném poloměrem 5 km se navíc plánují i opatření související s možnou evakuací osob. Rozsah evakuace závisí na rozhodnutí Krizového štábu Jihočeského kraje a doporučení Krizového štábu Státního úřadu pro jadernou bezpečnost s přihlédnutím k aktuálním meteorologickým a dalším souvisejícím podmínkám. O rozsahu vyhlášení ochranných opatření rozhoduje vždy příslušný krizový štáb obce nebo Krizový štáb Jihočeského kraje.⁵⁸

⁵⁸ <http://www.jaderna-bezpecnost.cz/riziko-nehody-elektrarny.htm> - dostupné dne 7.3.2008

6. POROVNÁNÍ POJIŠTĚNÍ

Pojišťovny v České republice nabízejí mnoho druhů pojištění pro finanční vyrovnání s nahodilou událostí. Lidé a jejich majetek jsou neustále vystaveni potenciálnímu nebezpečí a pojištění je možná forma jak eliminovat jejich negativní dopad. Každý druh pojištění je specifický, zahrnuje různá rizika vyvolávající vznik pojistných událostí a kryje různé předměty vystaveny těmto vlivům.

V následující části jsou porovnávány vybrané pojistné produkty (pojištění budov, pojištění domácnosti, pojištění odpovědnosti za škodu v běžném občanském životě, pojištění odpovědnosti za škodu z držby nemovitosti, zákonné pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla a havarijní pojištění) čtyřech pojišťovacích společností působících na českém trhu. Jedná se o Českou pojišťovnu a.s., pojišťovnu Kooperativu a.s., Allianz a.s. a Generali a.s.. Daným pojišťovnám byly zadány stejné údaje o nemovitosti a automobilu a po vyhotovení nabídky pojištění byly zjišťovány odlišnosti mezi pojišťovnami.

6.1 POJIŠTĚNÍ BUDOV, DOMÁCNOSTÍ A ODPOVĚDNOSTÍ

Pojišťovnám byly předloženy údaje o rodinném domě s cílem pojistit budovu se souvisejícími pojištěními, tj. pojištění domácností, odpovědnosti za škodu v běžném občanském životě a z držby nemovitosti. Informace o rodinném domě jsou následující: zastavěná plocha domu je 100m², dům je podsklepený (20m²), má přízemí (100m²) a podkroví (100m²). Rodinný dům se nachází v Českých Budějovicích, v Čechově ulici 9. Tato lokalita je všemi pojišťovnami vyhodnocena jako záplavová oblast 3. povodňového stupně. Je tedy potřeba vnímat riziko povodní. V tabulce jsou uvedeny pojistné nabídky pojišťoven.

Tab. 8: Pojištění budov a související pojištění

Název	Kooperativa	Allianz	Generali	Česká pojišťovna
Pojištění budov (v Kč)				
- pojistná částka	2 510 000	2 510 000	2 510 000	2 510 000
- pojistné	5 522	5 271	7 279	5 219
Pojištění domácností (Kč)				
- pojistná částka	650 000	650 000	650 000	650 000
- pojistné	5 785	5 260	2 475	2 395
Pojištění odpovědnosti za škodu z držby nemovitosti (Kč)				
- limit poj.plnění	1 000 000	v rámci pojištění	1 000 000	3 500 000
- pojistné	240	odpov. občana	500	80
Pojištění odpovědnosti za škodu v běžném občanském životě (Kč)				
- limit poj.plnění	2 000 000	3 000 000	2 000 000	3 500 000
- pojistné	370	900	480	410
Celkové roční pojistné	11 917	11 431	10 734	8 104

Zdroj: Autorka

Danou budovu byly ochotny pojistit všechny pojišťovny. Vzhledem k vysokému riziku povodní nebyly použity základní produkty pojišťoven, ale produkty zahrnující toto pojistné nebezpečí. Z tohoto důvodu je celkové roční pojistné o něco vyšší, než by to mu bylo u stavby, která se nenachází v záplavovém území.

Z výše uvedené tabulky je patrné, že nejmenší celkové roční pojistné nabízí Česká pojišťovna. Je to výsledek toho, že v pojištění domácností není připojištění proti povodni, které by částku navýšilo přibližně na stejnou úroveň jako u ostatních. V tomto příkladě je pojistné plnění v součtu omezeno částkou 50 000 Kč. U České pojišťovny je v tomto příkladě budova podpojištěna, minimální částka budovy byla pojišťovnou stanovena na 3 mil. korun. Dané pojišťovny, kromě Generali, nabízejí slevy za propojištěnost – počet pojištění v rámci jedné pojistné smlouvy. Tyto slevy se u jednotlivých pojišťoven liší. Generali nenabízí dané produkty v jednom celku a tuto slevu neposkytuje. Pojišťovny dále poskytují slevy podle výše spoluúčasti, která se pohybuje od 500 Kč. Česká pojišťovna a Allianz poskytují v tomto případě slevu ve výši 10 % za spoluúčast 1 000 Kč.

Pojištění bylo stanoveno pro stejnou, přesně vymezenou budovu a pojišťovny tomu přizpůsobily pojistné produkty. V rámci možných připojištění a produktů pokrývají pojišťovny shodná rizika, ale v základním pojištění kryjí jen několik málo stejných pojistných nebezpečí, a to požár výbuch, přímý úder blesku, pád letadla, vichřice, krupobití, voda vytékající z vodovodního zařízení. Kooperativa a Česká pojišťovna kryje v základu ještě následující: povodeň a záplavu, sesouvání půdy, zřícení skal nebo zemin, sesouvání nebo zřícení lavin, zemětřesení, tíha sněhu nebo námrazy, pád stromů, stožárů nebo jiných předmětů, přetlak nebo zamrznání vody. Česká pojišťovna pojišťuje v základu navíc odcizení věci krádeží vloupáním nebo loupeží (též Allianz), úmyslné poškození nebo úmyslné zničení věci, poškození nebo zničení stavebních součástí způsobené jednáním pachatele směřujícím k odcizení věci. Generali má v základu ještě náraz vozidla (též Kooperativa), kouř, tíhu sněhu a pád stromu. Všechna výše uvedená pojistná nebezpečí jsou v daném příkladě na pojištění zahrnuta v podobě připojištění či různých produktů pojišťoven. Nejvíce pojistných nebezpečí v základě pokrývá Česká pojišťovna.

Pojištění domácností je rozdílné převážně v limitech pojistného plnění. Každá pojišťovna má stanovené své limity pro jednotlivé pojištěné věci. U pojištění odpovědností se pojišťovny liší rovněž limity a výší pojistného. U Kooperativy a Generali jsou limity shodné, ale pojistné je rozdílné. Kooperativa při stejném limitu má nižší pojistné. Allianz, jako jediná, zahrnuje pojištění odpovědnosti za škodu z držby nemovitosti do pojištění odpovědnosti za škodu v běžném občanském životě. Česká pojišťovna se výrazně odlišuje od ostatních limitem plnění, který má stanovený na 3,5 mil. korun u obou pojištění odpovědností a součet pojistného je 490 Kč, je tedy patrné, že Česká pojišťovna má nejvýhodnější nabídky.

6.2 POVINNÉ RUČENÍ A HAVARIJNÍ POJIŠTĚNÍ

V této části se zjišťují odlišnosti uvedených pojišťoven v zákonném pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla a havarijním pojištěním. Pojištění bylo uzavíráno na předem vymezený automobil. Jedná se o osobní automobil značky Renault Megane Scenic, rok výroby je 1997. Výbava vozidla je klimatizace a audiopřehrávač, systém zabezpečení je imobilizér. V následující tabulce jsou návrhy nabídek pojišťoven.

Tab. 9: Povinné ručení a havarijní pojištění

Název	Kooperativa	Allianz	Generali	Česká pojišťovna
Povinné ručení (v Kč)				
- pojistné	6 192	5 738	5 760	6 131
- škoda na zdraví	54 000 000	35 000 000	35 000 000	40 000 000
- věcné škody	20 000 000	18 000 000	18 000 000	20 000 000
Havarijní pojištění (v Kč)				
- pojistná částka	90 000	90 000	90 000	90 000
- pojistné	15 541	6 431	7 057	9 093
- spoluúčast	5 % min. 5 000	5 % min. 5 000	5 % min. 5 000	5 % min. 5 000
Mezisoučet	21 733	12 169	12 817	15 224
Připojištění (v Kč)				
- úrazové pojištění	324	960	1 080	672
- pojištění skla	750	984	1 000	500
Celkem	22 807	14 113	14 897	16 396

Zdroj: Autorka

Uvedené pojišťovny se u zákonného pojištění odpovědnosti za škodu z provozu motorového vozidla liší limity pojistného plnění, a samozřejmě výší pojistného. Allianz a Generali mají stejné limity, a to nižší než ostatní dvě, proto i pojistné je nižší. Česká pojišťovna a Kooperativa mají vyšší limity, vzhledem k tomu také vyšší pojistné. Kooperativa má nejvyšší limit ze všech pojišťoven při škodě na zdraví nebo usmrcení.

V rámci těchto čtyř pojištění jsou řešeny produkty s nižším pojistným krytím, které se přibližují k zákonem stanovené hranici, a to 35 mil. Kč při škodě na zdraví a 18 mil. Kč při věcných škodách. Pojišťovny mohou nabízet náročnějším klientům vyšší limity, např. Česká pojišťovna poskytuje 100 mil. Kč při škodě na zdraví a rovněž při věcných škodách. Pojišťovny mají stanoveny práva a povinnosti zákonem, proto se výrazně neliší.

U havarijního pojištění byla pojistná hodnota vozidla stanovena obvyklou cenou na 90 000 Kč. V daném příkladu bylo havarijní pojištění sjednáno pro pojistná nebezpečí: havárie, živel, odcizení a vandalismus. Tato nebezpečí kryjí všechny pojišťovny v základu. Všechny pojišťovny uzavírají havarijní pojištění se spoluúčastí 5 % minimálně však 5 000 Kč. Pojišťovny mají téměř totožné všeobecné podmínky, převážně co se týče předmětu pojištění, vzniku a zániku pojištění, práv a povinností pojistitele a pojistníků, výluk z pojištění. Česká pojišťovna se od ostatních liší zachraňovacími náklady, kdy hradí pouze 2 % z horní hranice pojistného plnění, ostatní hradí 10 %. Česká pojišťovna a Allianz, v případě sjednání splátky pojistného na pololetní či čtvrtletní, navyšuje pojistné. V tomto případě je výhodnější platit pojistné ročně, kde je poskytnuta určitá sleva.

K havarijnímu pojištění poskytují všechny uvedené pojišťovny základní asistenční službu zdarma. Tato asistence je víceméně u všech pojišťoven stejná. Liší se například kilometry při odtahu vozidla do nejbližší opravny nebo místa bydliště, úhradou hodin při práci mechanika, dobou po kdy je vozidlo uskladněno kvůli nepojízdnosti. U pojišťovny Allianz lze asistenční službu rozšířit připojištěním. Česká pojišťovna poskytuje v rámci asistenční služby nejpestřejší nabídku, například asistence se vztahuje i na právní pomoc a tlumočnicka potřebného v zahraničí. Každá pojišťovna má svého smluvního partnera pro poskytování asistenčních služeb. Výluky z pojištění jsou u všech pojišťoven stejné.

Doplňková pojištění k havarijnímu pojištění jsou v daném příkladě pojištění skel a úrazové pojištění. V případě pojištění skel se pojišťovny liší zejména v tom, že Česká pojišťovna a Kooperativa pojišťuje jen čelní sklo. U pojišťoven Generali a Allianz se pojištění skel vztahuje na sklo čelního a zadního okna a na skla bočních oken. Limit plnění je u všech pojišťoven 10 000 Kč, jen u České pojišťovny je to 20 000 Kč. Tento limit není striktně určen, pojištění skel může být už od 5 000 Kč. U úrazového pojištění se odlišují převážně pojistné částky pro případ smrti, pro případ trvalých následků úrazu. Pojišťovny připojišťují všechny osoby ve vozidle, ale může být rovněž sjednáno pojištění pouze pro řidiče. Výše pojistného je u každé pojišťovny různá.

6.3 SHRNU TÍ POROVNÁNÍ

Každá pojišťovna je specifická, nabízí různé druhy pojištění a kryje různá rizika. Odlišují se převážně v základním pojištění, kde s úsilím o získání nového zákazníka nabízejí něco jiného než ostatní, například se může jednat o různé výhody a slevy. Formou připojištění a různých typů doplňkových pojištění se však pojišťovny dostávají na téměř stejnou úroveň, co se týče předmětu pojištění a krytí pojistných nebezpečí. Odlišnosti, které zůstávají, jsou ve výši limitů pojistného plnění, které mají všechny pojišťovny jinak stanoveny, dále se odlišují spoluúčasti, zachraňovací náklady, obchodní slevy a v neposlední řadě výše pojistného.

Pro uzavření pojištění je třeba vymezit předmět pojištění, zdali se jedná o budovu, vozidlo, či jiný hmotný majetek, co vše má být pojištěno a jaká pojistná nebezpečí mají být pojištěním kryta. Každý případ je ojedinelý a vždy závisí na zadaných podmínkách a nárocích klienta. Ke všemu je potřeba přistupovat individuálně.

7. ZÁVĚR

Na území Jihočeského kraje se vyskytují různá rizika ohrožující životy a majetek obyvatelstva. Tato nebezpečí jsou vyvolána jak přírodními jevy, tak samotným obyvatelstvem. K největším věcným škodám dochází v důsledku nepředvídatelných ničivých přírodních živlů. Tyto jevy však nelze ovlivnit a zabránit jim, člověk jim může jen předcházet. Nedokonalost lidské společnosti má negativní dopady převážně na sama sebe. Rozvoj společnosti, ekonomiky, techniky, technologií přináší nejen zvyšující se životní úroveň, ale také velká nebezpečí. Tato práce obsahuje možné návrhy bezpečnostních opatření, které vedou ke zmírnění negativní důsledky nahodilých událostí.

Kraj byl nejvíce poškozen při katastrofální povodni v roce 2002, kdy byly nahlášeny škody za více jak 15 miliard korun. Nejvíce byly poškozeny inženýrské stavby a sítě, kde povodeň způsobila škody za více jak 4,6 miliard korun, což představuje 30,12 % z celkových škod. Domácnosti, výrobní a obchodní jednotky utrpěly značné škody na materiálových zásobách a vybaveních, kde tyto škody převýšily částku 2,7 miliard korun. Další velké škody byly způsobeny v zemědělském a lesním hospodářství, na rodinných a bytových domech a na ostatních budovách a stavbách. Pro minimalizaci povodňových škod je důležité nezastavovat záplavová území. Včasná informovanost obyvatel o povodňové situaci a technická opatření jsou rovněž účinnými nástroji pro minimalizaci ztrát.

Další velké škody byly způsobeny rovněž přírodním živlem v podobě orkánu Kyrill, kde následkem kalamity řešily pojišťovny v České republice více než 75 tis. pojistných událostí za zhruba 2,1 miliard korun. Nejvyšší škody utrpěly podniky na svém obchodním majetku, a to ve výši 1 285 579 tis. korun. I přes to, že nahlásily o přibližně 41,6 tis. pojistných událostí méně než domácnosti, jejich peněžní újma byla však mnohonásobně vyšší. Snižovat škody v období silných větrů je možné převážně dostatečným zabezpečením majetku a nevystavováním ho možnému nebezpečí.

Vývoj dopravních nehod v Jihočeském kraji během let 2004 až 2006 má klesající tendenci. V roce 2006 byl tento pozitivní vývoj ovlivněn i zavedením bodového systému, který nabyl účinnosti v druhé polovině tohoto roku. Počet dopravních nehod za sledovaná léta poklesl z 13 707 nehod na 11 463, což je pokles o 16,37 %. Nejkritičtějším rokem v počtu usmrcených a zraněných byl rok 2005, kdy bylo usmrceno 107 osob a zraněno

2 335 osob. V roce 2006 se úmrtnost snížila o 34,6 % a počet zraněných o 18,9 %. Věcné škody v roce 2006 dosahují 554 405 tis. Kč, což je zhruba o 14 % méně oproti předchozímu roku. Tento pokles odpovídá meziročnímu snížení dopravních nehod, kdy na jednu nehodu připadá okolo 48 000 Kč.

Hlavní příčinou dopravních nehod je způsob jízdy. Touto příčinou bylo v roce 2006 způsobeno 6 799 nehod, což je přibližně 60 % z celkového počtu nehod. Nedovolenou rychlostí bylo způsobeno 1 826 nehod, nedáním přednosti v jízdě 1 598 nehod, předjížděním 278 nehod a pod vlivem alkoholu bylo zaviněno 536 dopravních nehod. Pro snížení dopravních nehod je třeba zajistit větší bezpečnost silničního provozu, které se dosáhne převážně permanentním dohledem policie a dalšími možnými opatřeními např.: mobilními radary měřící rychlost, informačními automatickými měřiči rychlosti, zpomalovacími pruhy, přehledným dopravním značením aj.

Vývoj kriminality v Jihočeském kraji lze za sledovaná léta 2005 a 2006 hodnotit jako stabilizovaný. Na celorepublikové kriminalitě kraj zaujímá nejmenší podíl (5,2 %), což je výsledek toho, že jde o území s nejmenší hustotou zalidnění v republice. V roce 2006 bylo v kraji zjištěno 17 377 trestných činů, v porovnání s předchozím rokem došlo ke snížení o 589 trestných činů, což je pokles o 3,4 %. Na snížení celkové kriminality se nejvíce podílela obecná kriminalita, kdy v roce 2006 bylo zjištěno o 924 trestných činů méně než v roce 2005. Hospodářská kriminalita, přispěla k celkovému snížení kriminality poklesem o 287 trestných činů. U zbývajících kriminality došlo v roce 2006 k nárůstu o 622 trestných činů.

I přes toto snížení celkové kriminality v kraji dosáhly věcné škody vyšších hodnot než v roce 2005, a to až o 13,7 %. V roce 2005 byly škody 757 877 tis. korun, ale v roce 2006 vzrostly na 861 611 tis. korun. Největší škody byly způsobeny obecnou i hospodářskou kriminalitou, kdy se pohybovaly v průměru okolo 409 milionů korun. O bezpečnost obyvatel a ochranu jejich majetku se stará především policie, neustálými kontrolami prostředí. Samotní občané mohou rovněž přispět k minimalizaci páchaní trestných činů, dostatečným zabezpečením svého majetku.

Pojištění, jako způsob finančního vyrovnání s nahodilými událostmi, by mělo hrát v životě člověka důležitou roli. Lidé a jejich majetek jsou neustále vystaveni potenciálnímu nebezpečí a pojištění je možná forma jak eliminovat jejich negativní dopady. Ekonomický subjekt má možnost vybrat si ze široké nabídky pojistných produktů. Na českém trhu působí mnoho pojišťovacích společností, které se snaží klientovi vyhovět v jeho požadavcích. Nelze tabulkově říci, která pojišťovna je lepší a pro klienta výhodnější. Každý případ je individuální a podle toho je třeba k němu tak přistupovat. Vždy záleží na tom, co potenciální klient od pojištění očekává, a proti kterým rizikům má být předmět pojištění zabezpečen.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

1. Daňhel, J.: Kapitoly z pojistné teorie. Praha: VŠE, 2002. ISBN 80-245-0306-9
2. Ducháčková, E.: Pojišťovnictví a pojištění. Praha: VŠE, 2000. ISBN: 80-245-0023-X
3. Cipra, T.: Pojistná matematika: teorie a praxe. Praha: Ekopress, 1999.
ISBN: 80-86119-17-3
4. Smejkal, V., Rais, K.: Řízení rizik. Praha: Grada Publishing, 2003. ISBN 80-247-0198-7
5. Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých předpisů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů

INTERNETOVÉ ODKAZY

1. <http://www.actuaria.cz>
2. <http://aktualne.centrum.cz>
3. <http://www.cap.cz>
4. <http://www.c-budejovice.cz>
5. <http://www.ceskebudejovice.ochranaprirody.cz>
6. <http://cs.wikipedia.org>
7. <http://www.czso.cz>
8. <http://www.env.cz>
9. <http://www.ieep.cz>
10. <http://www.jaderna-bezpecnost.cz>
11. <http://www.je-temelin-dukovany.cz>
12. <http://www.kraj-jihocesky.cz>
13. <http://www.mvcr.cz>
14. <http://www.nuclearpool.cz>
15. <http://www.tnv.cz>
16. <http://www.vulhm.cz>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 – Mapa odhadovaného rozsahu poškození orkámem Kyrill z ledna 2007
v jednotlivých okresech a krajích

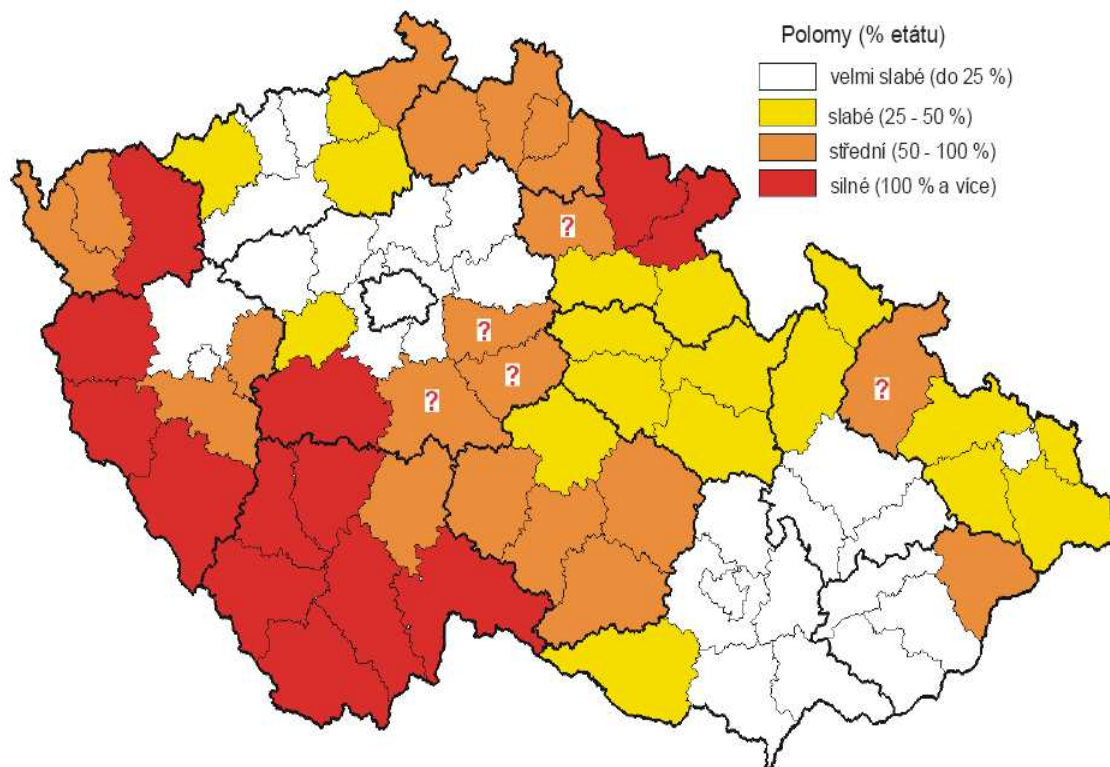
Příloha 2 – Přehled výše nahodilých těžeb v letech 1963 – 2005

Příloha 3 – Zdigitalizované záplavové čáry povodně 2002 v Jihočeském kraji

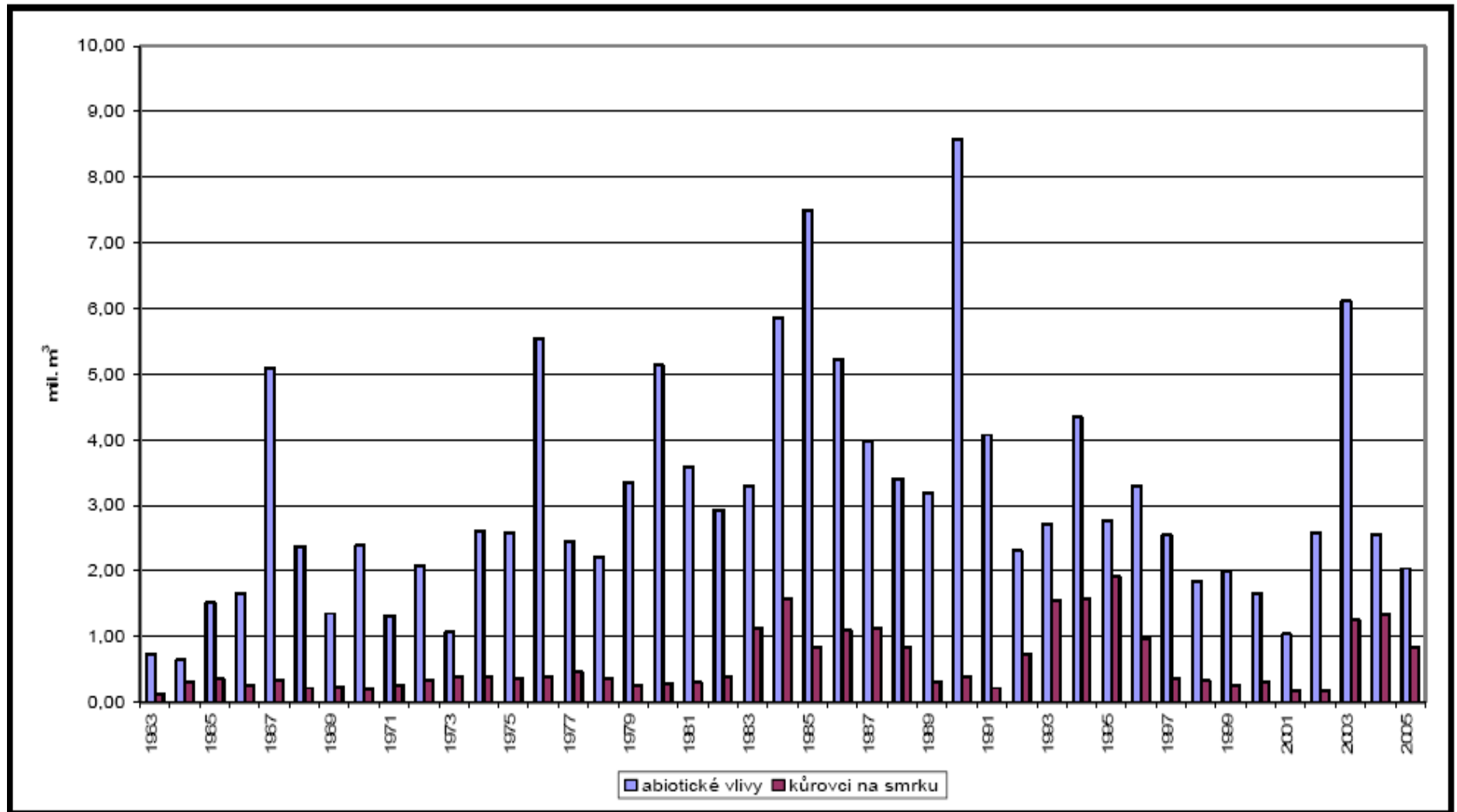
Příloha 4 – Institucionální zabezpečení celkové ochrany před povodněmi v ČR

Příloha 5 – Zóna havarijního plánování

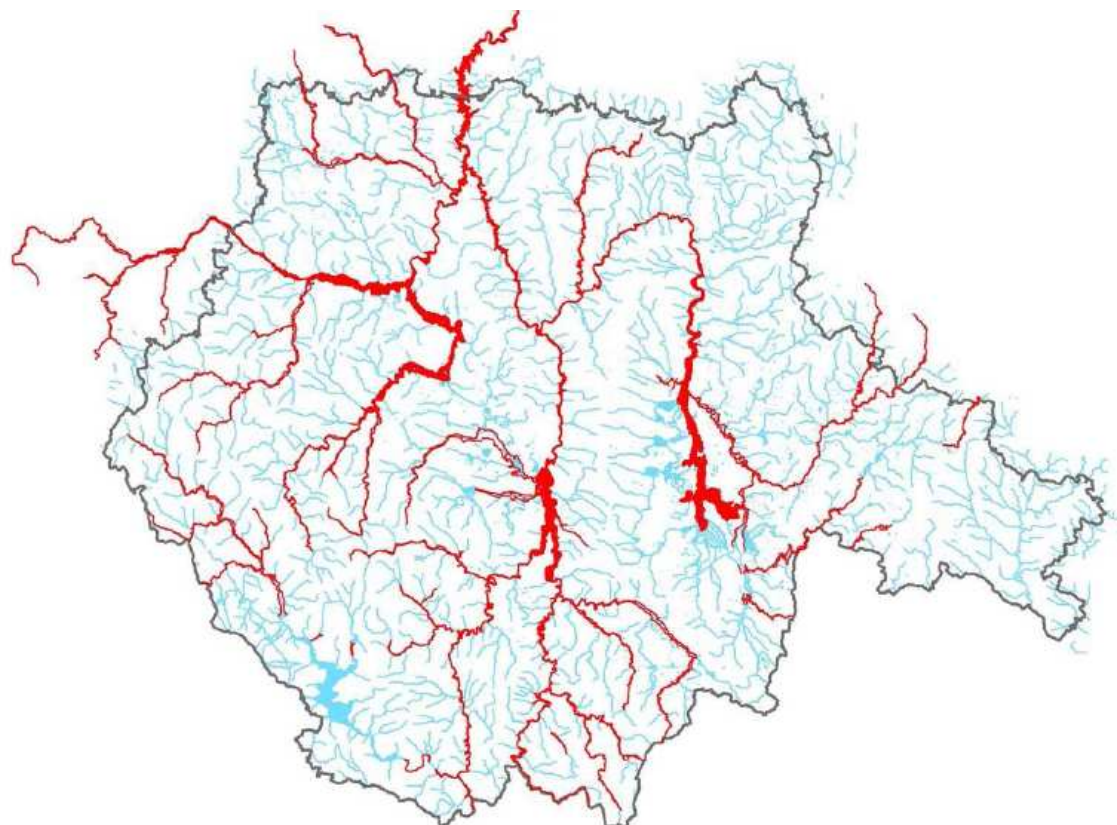
Příloha 1: Mapa odhadovaného rozsahu poškození orkáнем Kyrill z ledna 2007
v jednotlivých okresech a krajích

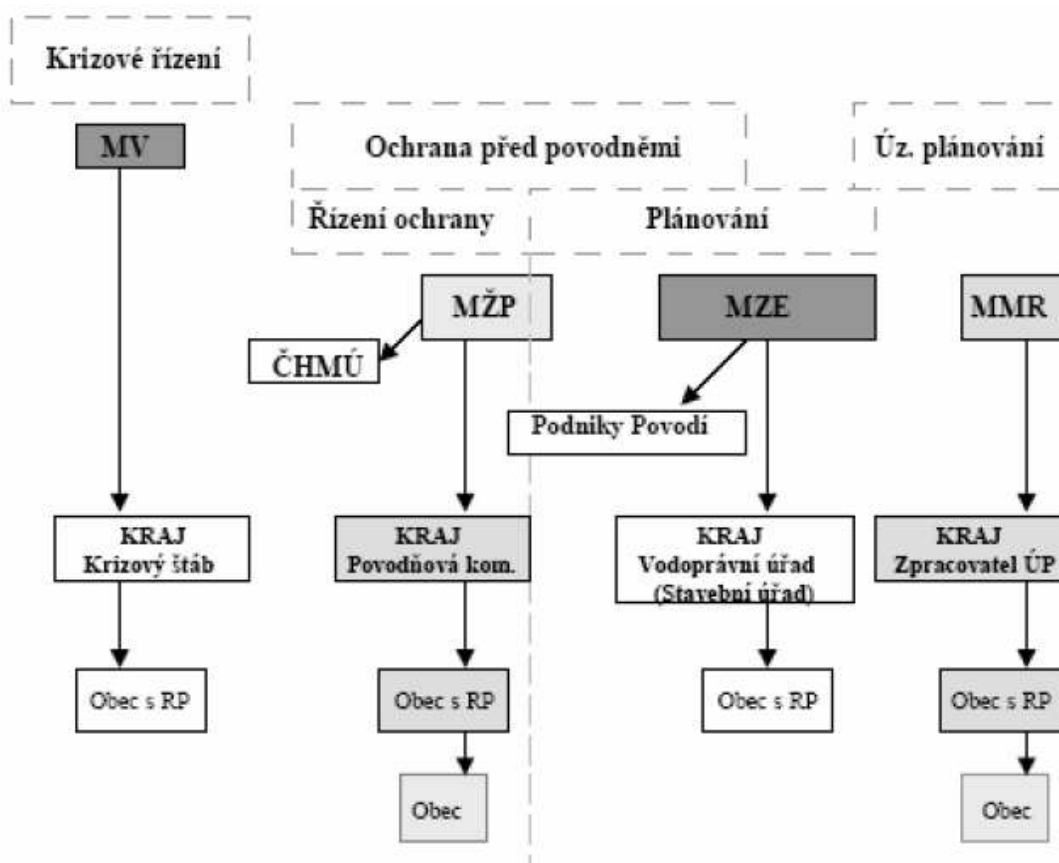
Příloha 2: Přehled výše nahodilých těžeb v letech 1963 – 2005

Příloha 3: Zdigitalizované záplavové čáry povodně 2002 v Jihočeském kraji

Příloha 4: Institucionální zabezpečení celkové ochrany před povodněmi v ČR

Příloha 5: Zóna havarijního plánování

